

Audiovisuaalisen median sääntelyn toimivuus ja kehittämistarpeet vanhempien näkökulmasta

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2009:25

Audiovisuaalisen median sääntelyn toimivuus ja kehittämistarpeet vanhempien näkökulmasta

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2009:25

OPETUSMINISTERIÖ

Undervisningsministeriet

MINISTRY OF EDUCATION

Ministère de l'Éducation

Opetusministeriö / Undervisningsministeriet

Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osasto / *Kultur-, idrotts- och ungdomspolitiska avdelningen*

PL / PB 29

00023 Valtioneuvosto / Statsrådet

<http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut>

Taitto /Ombrytning: Erja Kankala

ISBN 978-952-485-767-3 (PDF)

ISSN 1797-951X (Verkkojulkaisu)

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä/

Undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2009:25

Kuvailulehti

Julkaisija
Opetusministeriö

Julkaisun päivämäärä
10.9.2009

Tekijät (toimielimestä: toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri) Tutkijat Lotta Engdahl ja Tuomo Turja, Taloustutkimus Oy	Julkaisun laji Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä		
	Toimeksiantaja Mediakasvatusseura		
	Toimielimen asettamispvm	Dnro	
Julkaisun nimi (myös ruotsinkielinen) Audiovisuaalisen median sääntelyn toimivuus ja kehittämistarpeet vanhempien näkökulmasta; Tutkimusraportti			
Julkaisun osat Tutkimusraportti, liite: Tutkimusraportin liitteet			
Tiivistelmä <p>Audiovisuaalisen median sääntelyn toimivuus ja kehittämistarpeet vanhempien näkökulmasta -julkaisu on tutkimusraportti kyselystä, jossa selvitettiin 3-15-vuotiaiden lasten vanhempien audiovisuaalisen median (elokuva ja dvd-elokuvat, televisio-ohjelmat, tietokone- ja videopelit) ikärajajärjestelmien tuntemusta, luokittelutarpeita ja muita lasten audiovisuaalisen median käyttöön liittyviä asioita. Tutkimuksen toteutti Taloustutkimus Oy puhelinhaastatteluna 17.4.–8.5.2009 välisenä aikana. Vastausprosentti oli 41.</p> <p>Tutkimus liittyy opetusministeriössä vireillä olevaan kuvaohjelmalainsäädännön kaksivaiheiseen kokonaisuudistukseen. Tavoitteena on luopua nykyuotoisesta kuvaohjelmien ennakkotarkastuksesta, siirtyä välineneutraaliin ja nykyistä laajempaan ja tehokkaampaan markkinoiden seurantaan ja valvontaan sekä edistää lasten suojelua viranomaisten ja audiovisuaalisen alan yhteistyöllä. Esitys kokonaisuudistuksen toisesta vaiheesta on tarkoitus antaa vuonna 2010.</p> <p>Tutkimuksessa selvitettiin, miten vanhemmat tuntevat ja käyttävät elokuvien ja dvd-elokuvien, televisio-ohjelmien sekä tietokone- ja videopelien ikärajajärjestelmiä. Tulosten mukaan elokuvien ja dvd-elokuvien ikärajoista vanhemmat tuntevat parhaiten ikärajat K15 ja K18. Televisio-ohjelmien vedenjakaja-ajoina tunnetuin on klo 21. Muut vedenjakaja-ajat eivät ole vanhemmille kovinkaan tuttuja. Video- ja tietokonepelien ikärajoista selvästi tunnetuin on ikäraja 18. Vanhemmista 59 prosenttia sanoi noudattavansa pelien ikärajoja aina, kun lapsi haluaa pelata pelejä. 31 prosenttia sanoi noudattavansa ikärajoja joskus. Kymmenen prosenttia vanhemmista sanoi, ettei noudata video- ja tietokonepelien ikärajoja.</p> <p>Vanhemmille lueteltiin myös erilaisia mediasisältöjen elementtejä ja kysyttiin, mitä tietoa he pitivät tärkeänä arvioidessaan, onko elokuva, dvd-elokuva, televisio-ohjelma tai peli sopiva heidän lapselleen. Tärkeimpänä vanhemmat pitivät tietoa siitä, onko mediasisällössä mukana väkivaltaa, huumeiden käyttöä tai seksiä. Runsas kolmasosa vanhemmista (36 %) tuli mieleen joku ohjelma tai elokuva, joka on aiheuttanut ongelmia omalle lapselle sisältönsä vuoksi.</p> <p>Tutkimuksessa kysyttiin vanhempien mielipidettä erilaisista ikärajajärjestelmistä audiovisuaaliselle medialle. Elokuville ja dvd-elokuville kyselyyn vastanneet vanhemmat valitsisivat mieluiten järjestelmän, jossa ovat mukana sekä ikärajat että kuvasympolit. Televisio-ohjelman mahdollisesta haitallisuudesta lähes kaikki vanhemmat haluaisivat tiedon kuulutuksesta ennen ohjelman alkua ja ikärajasympolilla. Lähes kaikki tilausohjelmalveluja tuntevista vanhemmista pitivät tärkeänä, että tilausohjelmalvelujen yhteydessä kerrotaan ohjelman mahdollisesta haitallisuudesta</p> <p>Vanhemmilta tiedusteltiin myös mielipidettä ikärajojen sitovuudesta. Enemmistö vanhemmista (55 %) piti hyvänä järjestelmää, jossa elokuvien ikärajat ovat sitovia, mutta televisio-ohjelmien ja pelien ikärajat suosituksia. Runsas neljännes (29 %) oli sitä mieltä, että kaikkien ikärajojen tulisi olla sitovia, ja 16 prosenttia oli sitä mieltä, että kaikkien ikärajojen tulisi olla suosituksia.</p> <p>Lisäksi tutkimuksessa selvitettiin, minkälaista lisätietoa median käytöstä vanhemmat tarvitsevat oman kasvatustyönsä tueksi. Luetelluista asioista kärkeen nousi tieto siitä, mihin voi valittaa ohjelmien, elokuvien tai pelien ikärajoista sekä tieto siitä, mihin voi antaa palautetta television, elokuvien tai pelien sisällöstä.</p>			
Avainsanat Audiovisuaalinen media, ikärajajärjestelmä, vanhemmat			
Muut tiedot			
Sarjan nimi ja numero Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2009:25	ISSN 1797-951X	ISBN 978-952-485-767-3 (PDF)	
Kokonaissivumäärä 46	Kieli suomi	Hinta	Luottamuksellisuus julkinen
Jakaja -	Kustantaja Opetusministeriö		

Presentationsblad

Utgivare
Undervisningsministeriet

Utgivningsdatum
10.9.2009

Författare (uppgifter om organets namn, ordförande, sekreterare) Forskarna Lotta Engdahl och Tuomo Turja, Taloustutkimus Oy	Typ av publication Undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar	
	Uppdragsgivare	
	Datum för tillsättande av	Dnro
<p>Publikation (även den finska titeln) Hur fungerar regleringen inom audiovisuella medier och vilka reformbehov finns från föräldrarnas synpunkt. Forskningsrapport (Audiovisuaalisen median sääntelyn toimivuus ja kehittämistarpeet vanhempien näkökulmasta; Tutkimusraportti)</p>		
<p>Publikationens delar Promemorior samt bilagor</p>		
<p>Sammandrag</p> <p>Publikationen om hur regleringen inom audiovisuella medier fungerar och vilka reformbehov som finns från föräldrarnas synpunkt är en forskningsrapport som grundar sig på en enkät. Föräldrar till barn i 3-15 års ålder anlade synpunkter på systemet för åldersgränser, klassificeringsbehov och övrigt som ansluter sig till barns användning av audiovisuella medier (filmer, dvd-filmer, televisionsprogram, data- och videospel). Taloustutkimus Oy utförde undersökningen i form av en telefonenkät under tiden 17.4.–8.5.2009. Svarsprocenten var 41.</p> <p>Undersökningen ansluter sig till den totalreform i två etapper av lagstiftningen om bildprogram som är anhängig vid undervisningsministeriet. Avsikten är att inte längre förhandsgranska bildprogram, att övergå till en medieneutral uppföljning av marknaderna, som ska vara mera omfattande och effektiv än nu. Samma gäller tillsynen. Vidare är syftet att öka samarbetet inom branschen för att främja skyddet av barn. Avsikten är att lägga fram ett förslag om reformens andra etapp i år 2010.</p> <p>I undersökningen kartlades hur väl föräldrarna känner till och använder systemen för åldersgränser för filmer och dvd-filmer, televisionsprogram samt data- och videospel. Resultaten visar att av åldersgränserna för filmer och dvd-filmer känner föräldrarna bäst till åldersgränserna K15 och K18. Den kändaste vattendelaren för televisionsprogram var kl. 21. De övriga klassificeringarna kände föräldrarna inte till så särdeles väl. Åldersgränsen 18 vad gäller video- och dataspel kände föräldrarna till bäst. 59 procent av föräldrarna sade sig följa åldersgränserna för spel alltid när barnet ville spela. 31 procent uppgav att de ibland följde åldersgränserna. Tio procent av föräldrarna uppgav att de inte följer åldersgränserna för video- och dataspel.</p> <p>Olika element som hänför sig till medieinnehåll listades för föräldrarna. Frågan som ställdes var vilket slags information de anser viktig när de bedömer om en film, en dvd-film, ett televisionsprogram eller ett spel lämpar sig för deras barn. Föräldrarna ansåg det viktigast att få veta om det fanns inslag av våld, droganvändning eller sex. En dryg tredjedel av föräldrarna (36 %) drog sig till minnes ett program eller en film, som pga. sitt innehåll hade föranlett problem för det egna barnet.</p> <p>Föräldrarna tillfrågades om sin åsikt om lämpliga system för åldersgränser inom audiovisuella medier. De föräldrar som svarade väljer helst ett system för filmer och dvd-filmer som innehåller både åldersgränser och bildsymboler. Beträffande skadligheten av tv-program önskar så gott som alla föräldrar ett muntligt meddelande om detta innan programmet börjar. Också en symbol för åldersgränser önskades. Nästan alla föräldrar som kände till beställprogramservice ansåg att det är viktigt att i samband med servicen informera om programmets eventuella skadliga inverkan.</p> <p>Föräldrarna tillfrågades om sin åsikt beträffande åldersgränsernas bindande karaktär. Majoriteten av föräldrarna (55 %) ansåg ett sådant system bra i vilket åldersgränserna är bindande men åldersgränserna för tv-program och spel är rekommendationer. En dryg fjärdedel (29 %) ansåg att alla åldersgränser borde vara bindande. 16 % ansåg att alla åldersgränser borde vara rekommendationer.</p> <p>Utöver detta kartlade man i undersökningen vilket slags tilläggsinformation om mediernas användning föräldrarna önskar få som stöd för sitt eget uppfostringsarbete. Av de uppräknade sakerna utkristalliserades information om vart man kan vända sig för att klaga om åldersgränserna för program, filmer eller spel. Information om vart man kan vända sig för respons om innehållet i televisionen, filmer eller spel ansågs också viktig.</p>		
<p>Nyckelord</p> <p>audiovisuella medier, system för åldersgränser, föräldrar</p>		
<p>Övriga uppgifter</p>		
Seriens namn och nummer Undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2009:25	ISSN 1797-951X (Online)	ISBN 978-952-485-767-3 (PDF)
Sidoantal 46	Språk finska	Pris
Distribution -		Förlag Undervisningsministeriet

Description

Publisher Ministry of Education		Date of publication 10.9.2009	
Authors Researchers Lotta Engdahl and Tuomo Turja, Taloustutkimus Oy	Type of publication Reports of the Ministry of Education, Finland		
	Contracted by Ministry of Education		
	Committee appointed on	Dnro	
Name of publication Functionality and development needs of audiovisual media regulation from parental perspective A research report			
Parts of Publication Memorandum + appendices			
Abstract <p>This publication is a report on a survey examining how well do parents of children aged 3–15 know the age rating system of audiovisual media (films and DVDs, television programmes, computer and video games), their classification needs, and other aspects of children’s use of audiovisual media. The telephone interview survey was conducted by Taloustutkimus Oy between 17 April and 8 May 2009. The response rate was 41%.</p> <p>The study was prompted by the pending two-phase reform of the legislation on audiovisual programmes. The aim of the reform is to dispense with prior classification of audiovisual programmes, to move to more extensive and efficient market monitoring and supervision covering all distribution channels, and to promote child welfare through cooperation between the authorities and the audiovisual field. Government proposal on the second phase of the reform is projected to be submitted toward in 2010.</p> <p>The survey examined how well parents know and make use of the age rating system of films and DVDs, television programmes, and computer and video games. According to the results, parents are most familiar with the ratings K15 and K18 for films and DVDs. The 9 p.m. television watershed was the most familiar one to parents, while the other watersheds were relatively unfamiliar. For computer and video games, the age category 18 was clearly the most familiar one. 59% of the parents said that they follow the age ratings for computer and video games every time their child wants to play. 31% said that they follow the age ratings occasionally. 10% of the parents said that they do not follow the age ratings at all.</p> <p>The parents were asked to choose the elements of media content that were most relevant to them in evaluating the suitability of a film, DVD, television programme, or game for their child from a list of different elements. The parents felt that it was most important to receive information on whether the media contains violence, drugs, or sex. Over a third of the parents (36%) could think of a specific programme or film that had caused problems for their child due to the content.</p> <p>The parents were asked for their opinion on the different forms of age rating systems for audiovisual media. For films and DVDs, parents would choose a system that would incorporate both the age rating and the visual symbol. As for the potential harmfulness of television programmes, almost all parents wanted the information in the announcement before the programme and also as an age rating symbol. Nearly all parents who were familiar with the Video-on-Demand service felt that the potential harmfulness of the programme should be told in connection with the service.</p> <p>The parents were also asked whether they thought the age ratings should be binding. The majority of parents (55%) felt that the age ratings should be binding for films, but only recommended for television programmes and games. Over a fourth (29%) felt that all age ratings should be binding, whereas 16% felt that all ratings should be recommendations.</p> <p>The survey also examined what information on media usage the parents felt they needed to support their own work as educators. From the provided list, the parents most frequently chose the need for information on where to complain about the content and age ratings of programmes, films and games.</p>			
Keywords			
Other information			
Name and number of series Reports of the Ministry of Education, Finland 2009:25		ISSN 1797-951X (Online)	ISBN 978-952-485-767-3 (PDF)
Number of pages 46	Language Finnish	Price -	Degree of confidentiality public
Distributed by -		Published by Ministry of Education	

Johdannoksi tutkimusraporttiin

Käsillä oleva tutkimusraportti liittyy opetusministeriössä vireillä olevaan kaksivaiheiseen kuvaohjelmalainsäädännön kokonaisuudistukseen. Tavoitteena on luopua nykymuotoisesta kuvaohjelmien ennakkotarkastuksesta, siirtyä välineneutraaliin, nykyistä tehokkaampaan ja laajempaan markkinoiden seurantaan ja valvontaan sekä edistää lasten suojelua viranomaisten ja audiovisuaalisen alan toimijoiden yhteistyöllä.

Kokonaisuudistuksen ensimmäinen vaihe saatiin valmiiksi keväällä 2009, jolloin kuvaohjelmien tarkastamisesta annettuun lakiin hyväksyttiin muutos (381/2009). Muutos koski televisio-ohjelmien tarjoamista tilausohjelmalveluina tai tallenteina. Esitys kokonaisuudistuksen toisesta vaiheesta on tarkoitus antaa vuonna 2010.

Toteutetun tutkimuksen tarkoituksena on ollut selvittää audiovisuaalisen median suomalaisen nykysäätelyn toimivuutta ja kehittämistarpeita 3-15-vuotiaiden lasten vanhempien näkökulmasta. Tutkimuksen mallina oli Alankomaissa tehty selvitystyö, joka toteutettiin valmisteltaessa uutta audiovisuaalisen median ikärajajärjestelmää (Kijkwijzer) ja luokituslaitoksen (NICAM) perustamista. Selvityksissä arvioitiin vanhempien mielipiteitä mm. audiovisuaalisen median luokittelujärjestelmistä ja ikärajoista.

Tässä julkaisussa raportoitu tutkimus osoittaa, että lisätiedotukselle ja -toimille on tarvetta lasten suojelemiseksi haitallisilta mediavaikutuksilta sekä lasten, nuorten ja aikuisten medialukutaitojen edistämiseksi. Tutkimustulosten mukaan kaikki vanhemmat eivät esimerkiksi tunne tai käytä elokuvien, dvd-elokuvien ja video- ja tietokonepelien ikärajoja tai televisio-ohjelmien vedenjakaja-aikoja. Vanhempien kaipaamia haitallisista mediasisällöistä tiedottamista sekä ikärajiin ja mediasisältöihin liittyviä palautekanavia voitaisiin kehittää audiovisuaalisen alan ja viranomaisten yhteistyössä.

Tutkimuksen suunnittelusta opetusministeriössä vastasivat kulttuuriasiainneuvos Kristina Hautala-Kajos ja projektisuunnittelija Elina Keränen. Asiantuntijoina suunnitteluvaiheessa olivat ylitarkastaja Maarit Pietinen Valtion elokuvatarkastamosta, kehityspäällikkö Tiina Aaltonen Viestintävirastosta ja viestintäpäällikkö Anu Mustonen Jyväskylän yliopistosta.

Tutkimuksen toteuttivat Mediakasvatusseuran toimeksiannosta Taloustutkimus Oy:n tutkijat Tuomo Turja ja Lotta Engdahl. Julkaisuun kuuluu tutkimusraportin lisäksi liiteosa, joka sisältää vanhemmille osoitetun kyselyn avoimet vastaukset ja atk-taulukot.

Lisätietoja

Kulttuuriasiainneuvos Kristina Hautala-Kajos
Opetusministeriö, kulttuuriyksikkö
kristina.hautala-kajos@minedu.fi
p. 09 160 77218

Projektisuunnittelija Leena Rantala
Opetusministeriö, kulttuuriyksikkö
leena.rantala@minedu.fi
p. 09 160 77206

Sisältö

Johdannoksi tutkimusraporttiin	5
1 Johdanto	9
1.1 Taustaa	9
1.2 Kohderyhmä	9
1.3 Tiedonkeruumenetelmä, otanta ja toteutusajankohta	9
1.4 Tutkimusaineiston käsittely ja T-testi	10
1.5 Tutkimustulosten raportointi ja esitetyt kysymykset	11
2 Yhteenveto	12
3 Tutkimustulokset	15
3.1 Nykyisten ikärajojärjestelmien tunnettuus ja käyttö	15
3.1.1 Elokuvat ja dvd:t	15
3.1.2 Televisio-ohjelmat	17
3.1.3 Video- ja tietokonepelit	19
3.2 Tilausohjelmapalvelut	21
3.3 Eri elementtien tärkeys luokittelujärjestelmässä	24
3.4 Ovatko mediasisällöt aiheuttaneet ongelmia lapselle	26
3.5 Luokittelun tärkeys erityyppisissä televisio-ohjelmissa	26
3.6 Erilaiset luokittelutavat	27
3.7 Luokittelusta kertominen	29
3.7.1 Televisio-ohjelmat	29
3.7.2 Tilausohjelmapalvelut	29
3.7.3 Dvd-elokuvat	31
3.8 Mielenpitoet ikärajojen sitovuudesta	33
3.9 Minkälaista lisätietoa median käytöstä kaivataan oman kasvatustyön tueksi	33
3.10 Merkintöjen tärkeys aikuiselle katsojalle	35
Liite 1. Kysymyslomake	36

Julkaisun liiteosa: Avoimet vastaukset ja atk-taulukot

1 Johdanto

1.1 Taustaa

Tämän tutkimuksen on tehnyt Taloustutkimus Oy opetusministeriön toimeksiannosta. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää suomalaisen 3-15-vuotiaiden lasten vanhempia audiovisuaalisen median (elokuvat ja dvd-elokuvat, televisio-ohjelmat, tietokone-/videopelit) luokittelun tuntemista, mielipiteitä audiovisuaalisen median luokittelutarpeista ja muita lasten audiovisuaalisen median käyttöön liittyviä asioita.

1.2 Kohderyhmä

Tutkimukseen kohderyhmä oli suomalaiset 3-15-vuotiaiden lasten vanhemmat.

1.3 Tiedonkeruumenetelmä, otanta ja toteutusajankohta

Tutkimus tehtiin puhelinhaastatteluna 17.4. - 8.5.2009 välisenä aikana. Haastattelut tehtiin suomen kielellä.

Tutkimusta varten poimittiin väestörekisteristä satunnaisotannalla 5000 henkilön perusotos. Otos sisälsi myös vastaajien puhelinnumerot. Puhelinnumerohaussa otokseen valikoituneille henkilöille haettiin ensisijaisesti matkapuhelinnumeroa ja toissijaisesti henkilön nimissä olevaa lankapuhelinnumeroa. Kolmantena kriteerinä haettiin muiden taloudessa asuvien yli 18-vuotiaiden henkilöiden nimissä olevaa lankapuhelinnumeroa.

Haastatteluja varten vastaajatavoite (n= 1000) kiintiöitiin otoksen rakenteen mukaisesti henkilöiden iän, sukupuolen ja asuinalueen mukaisesti otosta vastaavaksi. Oheisessa taulukossa on esitetty vertailu otoksesta ja vastaajajoukosta alueen, sukupuolen ja iän mukaan.

Vastaajamäärä=1003

Taustamuuttuja	Otos, kiintiöinti (%)	Vastaajat (%)
Alue		
Etelä-Suomi	38	37
Länsi-Suomi	38	38
Itä-Suomi	11	11
Oulu/Lappi	13	13
Sukupuoli		
Nainen	56	60
Mies	44	40
Ikäluokka		
15-34-vuotta	20	20
35-49-vuotta	69	69
50 vuotta tai enemmän	12	12

Yhden haastattelun keskimääräinen kesto oli 18,31 minuuttia. Otoksen numeroista käytettiin yhteensä 2464 numeroa, joista loppuunsaatettuja haastatteluja tehtiin 1003 kpl. Näin ollen vastausprosentti oli 41. Käytetyistä 2464 numeroista 86 kpl, eli kolme prosenttia, olivat väärä numeroita. Haastattelusta kieltäytyneitä oli 1244, eli 50 prosenttia. Käytetyistä numeroista viittä prosenttia ei tavoitettu. Käytetyistä numeroista 18 kpl (yksi prosentti), oli sellaisia, että henkilöä ei saatu haastateltua muun syyn takia. Muuna syynä voi olla esimerkiksi kieli tai henkinen tai fyysinen este.

	Kpl	Prosentti (%)
Otoskoko	2464	100
Loppuun saatetut haastattelut	1003	41
Kieltäytyi	1244	50
Väärä numero	86	3
Ei tavoitettu	113	5
Muu syy	18	1
Yhteensä	2446	100

1.4 Tutkimusaineiston käsittely ja T-testi

Tutkimusaineisto on käsitelty Taloustutkimus Oy:n laitteistoilla ja ohjelmistoilla. Tulostuksessa on käytetty t-testiä, joka mittaa kunkin taulukkoelementin kohdalla, poikkeako luku jäännöryhmästä enemmän kuin mitä satunnaisvaihtelun osuus on 95 %:n luotettavuustasolla. Tähti (*) luvun vieressä osoittaa, että ero on merkitsevä.

1.5 Tutkimustulosten raportointi ja esitetyt kysymykset

Raportissa esitetään tutkimuksen tärkeimmät tulokset. Yksityiskohtaiset tulokset löytyvät raportin liitteenä olevista taulukoista. Toimeksiantoon sisältyneet kysymykset ovat tämän raportin liitteenä.

Taustatietokysymyksiä kysyttiin mm. sitä, mitä erilaisia medialaitteita kotitalouksissa on. Tulosten kannalla merkityksellisimmäksi näistä katsottiin pelikonsolilaitteiden omistaminen, joten se on otettu taustamuuttujana mukaan tulostaulukoihin.

2 Yhteenveto

Elokuvien ja dvd-elokuvien ikärajoista 3-15-vuotiaiden lasten vanhemmat tuntevat parhaiten ikärajat K15 ja K18, jotka kysyttäessä mainitsi 78-79 prosenttia vastaajista. Kolmanneksi tunnetuin on ikäraja K7, jonka mainitsi 59 prosenttia. Ikärajat K11 ja K13 muisti noin 40 prosenttia vastaajista ja ikärajan K3 muisti 27 prosenttia vastaajista. Kun vastaajilta kysyttiin, noudattavatko he ikärajoja, 59 prosenttia vastaajista sanoi noudattavansa ikärajoja aina ja 36 prosenttia joskus. Neljä prosenttia sanoi, etteivät he noudata ikärajoja.

Televisio-ohjelmien ikärajoista parhaiten tunnettaan 15, sen mainitsi 79 prosenttia vastaajista. Vajaat kaksi kolmasosaa, 65 prosenttia, muisti ikärajan 15. Ikärajan 13 muisti noin neljäsosa ja ikärajan 11 viidesosa vastaajista.

Televisio-ohjelmien vedenjakaja-ajoista tunnetuin on klo 21. Sen mainitsi 70 prosenttia vastaajista. Muut vedenjakaja-ajat eivät ole vanhemmille kovinkaan tuttuja. Vedenjakaja-ajan klo 19 mainitsi 18 prosenttia ja vedenjakaja-ajan klo 17 ainoastaan neljä prosenttia vastaajista. Viisikymmentä prosenttia vastaajista sanoi noudattavansa vedenjakaja-aikoja aina, kun lapsensa haluaa katsoa tv-ohjelman ja 40 prosenttia sanoi noudattavansa aikoja joskus. Yksitoista prosenttia vastaajista sanoi, ettei noudata vedenjakaja-aikoja.

Video- ja tietokonepelien ikärajoista selvästi tunnetuin on ikäraja 18. Sen mainitsi 55 prosenttia vastaajista. Muut ikärajat olivat enemmistölle vastaajista vieraita. Ikärajan 7 mainitsi 38 prosenttia ja ikärajan 3 mainitsi 34 prosenttia vastaajista. Ikärajan 12 muisti 21 prosenttia ja ikärajan 16 muisti 14 prosenttia vastaajista. Video- ja tietokonepelien ikärajoja sanoi noudattavansa aina, kun lapsensa haluaa pelata pelejä 59 prosenttia ja joskus 31 prosenttia vastaajista. Kymmenen prosenttia sanoi, ettei noudata video- ja tietokonepelien ikärajoja.

Tilausohjelmapalveluja tunsivat 47 prosenttia vastaajista. Näistä tilausohjelmapalveluja tuntevista 28 prosenttia sanoi lapsensa käyttävän tilausohjelmapalveluja. Lähes kaikki tilausohjelmapalveluja tuntevista, 96 prosenttia, piti tärkeänä sitä, että tilausohjelmapalvelujen yhteydessä kerrotaan ohjelman mahdollisesta haitallisuudesta. Samoin suurin osuus tilausohjelmapalveluja tuntevista, 81 prosenttia, oli sitä mieltä, että alaikäisten pääsy katsomaan heille haitallisia tilausohjelmapalveluja tulisi pystyä varmistamaan nykyistä paremmin. Parhaaksi tavaksi huomioida se, etteivät alaikäiset käyttäisi tilausohjelmapalveluja nousi esto-ohjelmien käyttö kotikoneissa. Tätä tapaa piti parhaana 52 prosenttia niistä, joiden mielestä alaikäisiltä tulisi nykyistä paremmin pystyä estämään pääsy haitallisiin tilausohjelmapalveluihin.

Vastaajille luettiin erilaisia mediasisältöjen elementtejä, ja kysyttiin miten tärkeänä he pitävät tietoa niistä, kun he arvioivat, onko elokuva, televisio-ohjelma tai peli sopiva lapselle. Tärkeimpänä vastaajat pitivät tietoa siitä, onko mediasisällössä mukana väkivaltaa, huumeiden käyttöä tai seksiä. Tietoa tällaisesta sisällöstä piti erittäin tai melko tärkeänä 92-84 prosenttia vastaajista.

Seuraavaksi tärkeimpinä pidettiin tietoa pelottavista kohtauksista, kuten kauhusta, järkyttävistä kohtauksista, kuten vakavasti sairaista ihmisistä ja alkoholin väärinkäytöstä. Tietoa näistä asioista piti vähintään melko tärkeänä 82-73 prosenttia vastaajista.

Yli puolet vastaajista piti myös vähintään melko tärkeänä sitä, onko mediasisällössä mukana syrjintää tai rasismia, vaarallista käytöstä, kuten hengenvaarallisia temppe-ja, alastomuutta tai kiroilua. Tietoa näistä piti vähintään melko tärkeänä 70-51 prosenttia vastaajista. Vähiten tärkeänä pidettiin tietoa siitä, onko sisällössä mukana tupakointia. Tätäkin tietoa piti vähintään melko tärkeänä kuitenkin 40 prosenttia vastaajista.

Runsaalle kolmasosalle vastaajista (36 %) tuli mieleen joku ohjelma tai elokuva, joka on aiheuttanut ongelmia omalle lapselle sisältönsä vuoksi.

Vastaajille lueteltiin erilaisia televisio-ohjelmatyyppejä, ja heiltä kysyttiin, miten tärkeänä he pitävät tietoa ohjelmatyyppeistä edustavan ohjelman mahdollisesta haitallisuudesta. Tärkeimpinä pidettiin tietoa haitallisuudesta, kun kyseessä ovat sellaiset piirrosfilmit, joita ei ole tarkoitettu lapsille sekä kokoillan elokuvat. Tietoa näiden mahdollisesta haitallisuudesta piti erittäin tai melko tärkeänä 73-72 prosenttia vastaajista.

Tietoa poliisisarjojen tai tosi-tv-ohjelmien mahdollisesta haitallisuudesta piti vähintään melko tärkeänä 67-66 prosenttia vastaajista ja lapsille suunnattujen muiden ohjelmien kuin piirrosfilmien mahdollisesta haitallisuudesta tietoa piti vähintään melko tärkeänä 61 prosenttia vastaajista. Tietoa viimeksi mainitun tärkeydestä piti erittäin tärkeänä 39 prosenttia, mikä on suurin erittäin tärkeänä pitävien osuus yhdessä aikuisille suunnattujen piirrosfilmien kanssa.

Yli puolet vastaajista piti myös vähintään melko tärkeänä tietoa lapsille suunnattujen piirrettyjen (53 %) ja sairaalasarjojen (51 %) mahdollisesta haitallisuudesta. Tietoa saippuasarjojen mahdollisesta haitallisuudesta piti vähintään melko tärkeänä 43 prosenttia vastaajista. Vähiten tietoa haitallisuudesta kaivattiin komediasarjoista, 33 prosenttia vastaajista piti tietoa vähintään melko tärkeänä.

Erlaisista luokittelutavoista elokuville ja dvd-elokuville vastaajat valitsivat mieluiten järjestelmän, jossa ovat mukana sekä ikärajat että kuvasymbolit, 72 prosenttia vastaajista piti tätä parhaana annetuista vaihtoehdoista.

Lähes kaikki vastaajat, 92 prosenttia, halusivat tiedon televisio-ohjelmien mahdollisesta haitallisuudesta kuulutuksesta ennen ohjelman alkua. Samoin lähes kaikki vastaajat halusivat tiedon myös ikärajasyMBOLILLA: 51 prosenttia vastaajista haluaisi sen niin, että symboli ilmestyy kuvaruudun kulmaan ennen ohjelman alkua, mutta ei näy siinä koko ohjelman ajan ja 42 prosenttia haluaisi tiedon niin, että ikärajasyMBOLI näkyy koko ohjelman ajan.

Kaksi kolmasosaa niistä, jotka pitivät tärkeänä ohjelman mahdollisesta haitallisuudesta kertomista tilausohjelmalvelujen yhteydessä piti ikärajan ilmoittamista ennen ohjelman katsomista riittävänä tapana ilmoittaa ohjelman haitallisuudesta. Niistä, joille tämä ei riitä, käytännöllisesti katsoen kaikki (99 %) halusivat tiedon myös ohjelmaluettelon tiedoissa sekä myös kuvaruudussa näkyvällä ikärajamerkinnällä, joko niin, että kuvaruudun kulmaan ilmestyy merkintä ennen ohjelman alkua tai niin, että merkintä näkyy ruudussa koko ajan.

Yhdeksän kymmenestä vastaajasta on huomannut ikärajamerkintöjä dvd-pakkauksissa. Kuusi kymmenestä on sitä mieltä, että takakannen merkintä on riittävä informaatio elokuvan mahdollisesta haitallisuudesta. Niistä, joiden mielestä tämä ei riitä, haluaisi 69 prosenttia siirtää merkinnän etukanteen ja 40 prosenttia haluaisi informaation kannen lisäksi dvd-levyyn.

Kun vastaajilta tiedusteltiin mielipidettä ikärajojen sitovuudesta, piti enemmistö vastaajista, 55 prosenttia, hyvänä järjestelmää, jossa elokuvien ikärajat ovat sitovia, mutta tele-

visio-ohjelmien ja pelien ikäraajat suosituksia. Rungas neljännes, 29 prosenttia oli sitä mieltä, että kaikkien ikärajojen tulisi olla sitovia ja 16 prosenttia oli sitä mieltä, että kaikkien ikärajojen tulisi olla suosituksia.

Kun vastaajilta kysyttiin, minkälaisista lisätietoista median käytöstä he tarvitsevat oman kasvatustyönsä tueksi, nousivat luetelluista asioista kärkeen tieto siitä, mihin voi valittaa ohjelmien, elokuvien tai pelien ikärajoista, josta 26 prosenttia halusi paljon lisätietoja ja tietoa siitä, mihin antaa palautetta television, elokuvien tai pelien sisällöstä. Tätä piti erittäin tärkeänä 23 prosenttia vastaajista.

Vastaajat pitivät merkintöjä mediasisällöstä tärkeänä myös silloin, kun asiaa ajatellaan aikuisen kannalta. Vastaajista 69 prosenttia piti tietoa vähintään melko tärkeänä, kun merkintäjärjestelmää ajatellaan aikuisena katsojana.

3 Tutkimustulokset

3.1 Nykyisten ikärajojärjestelmien tunnettuus ja käyttö

Haastattelun aluksi vastaajilta kysyttiin kysymyksiä eri ikärajamerkintöjen tuntemisesta ja siitä, noudatetaanko näitä ikärajoja.

3.1.1 Elokuvat ja dvd:t

Vastaajille kerrottiin, että Suomessa elokuvateattereissa esitettävissä elokuvissa on kuusi eri-laista ikärajaa. Vastaajia pyydettiin luettelemaan nämä rajat.

Parhaiten vastaajat tunsivat ikärajat K18, jonka mainitsi 79 prosenttia ja K15, jonka mainitsi 78 prosenttia vastaajista. Ikärajan K7 mainitsi noin kuusi kymmenestä vastaajasta. Muiden ikärajojen tunnettuus jäi alle 50 prosenttiin. Ikärajat K11 ja K13 mainitsi noin 40 prosenttia vastaajista. Ikärajan K3 mainitsi vain 27 prosenttia vastaajista.

Näiden virallisten ikärajojen lisäksi tarjottiin monenlaisia muita ikärajoituksia. Viidesosa vastaajista oli sitä mieltä, että K12 on yksi kuudesta ikärajasta. Neljatoista prosenttia arveli, että ikärajoituksia ovat K16 ja S, eli sallittu kaikille. Seitsemän prosenttia vastaajista ei osannut nimetä yhtään ikärajaa.

Näyttää siltä, että lasten omaa ikää lähinnä olevat ikärajat muistetaan parhaiten. Jos taloudessa oli 3-6-vuotiaita lapsia, muistettiin ikärajat K3 ja K7 keskimääräistä paremmin. Mikäli taloudessa oli 7-11-vuotiaita lapsia, mainittiin ikärajat K7 ja K11 keskimääräistä useammin, ja jos taloudessa asui 12-15-vuotiaita lapsia, ikärajat K11 ja K13 keräsivät keskimääräistä useammin mainintoja. Tosin K11 ja K13 –ikärajojen osuudet jäivät alle 50 prosentin myös niissä talouksissa, joita asia lähimmin koski.

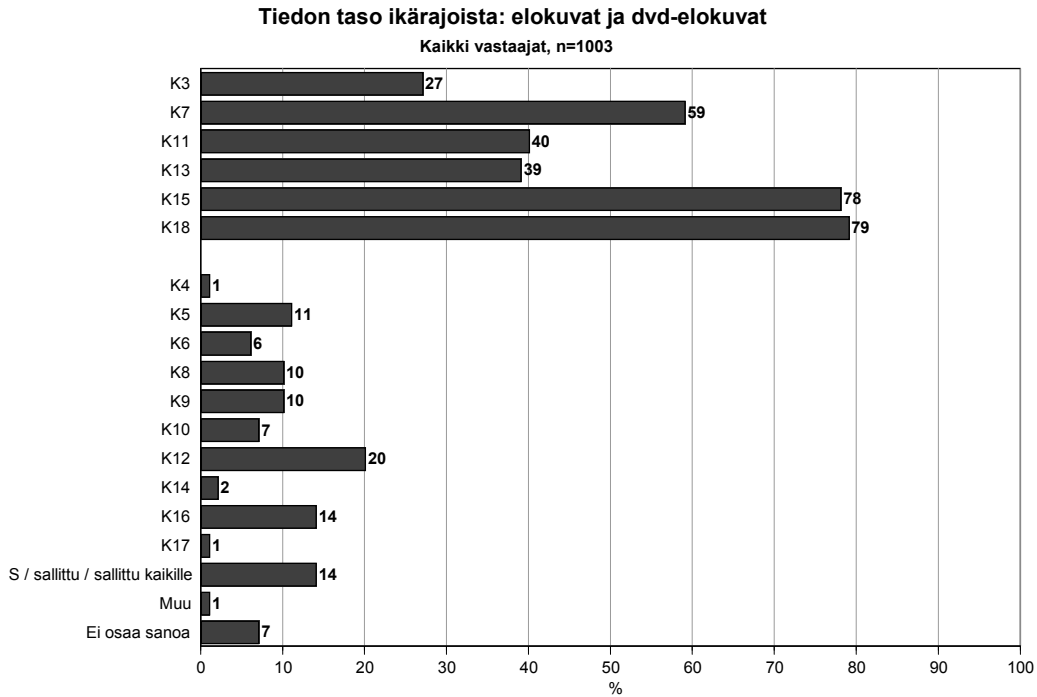
Naiset muistavat ikärajoja useammin kuin miehet. Alle 50-vuotiaat vastaajat muistavat ikärajoja useammin kuin sitä vanhemmat vastaajat. Ammattikorkeakoulu –tai yliopisto/korkeakoulututkinnon suorittaneet vastaajat muistavat useimpia ikärajoja keskimääräistä paremmin.

Vastaajista 59 prosenttia sanoi noudattavansa aina näitä ikärajoja, kun lapsensa haluaa nähdä elokuvan elokuvateatterissa tai dvd:nä. Noin kolmasosa (36 %) sanoi noudattavansa ikärajoja joskus. Neljä prosenttia vastaajista sanoi, etteivät he noudata ikärajoja.

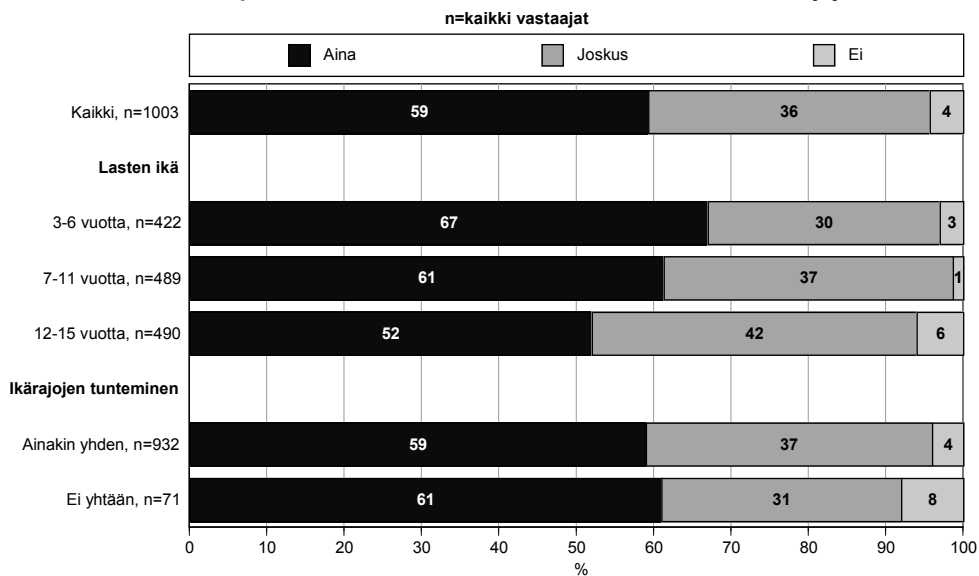
Kaksi kolmasosaa vastaajista niissä talouksissa, jossa on 3-6-vuotiaita lapsia, noudattaa ikärajoja aina. Mitä vanhempia lapsia taloudessa asuu, sitä vapaammin suhtaudutaan ikärajoin: jos taloudessa asuu 12-15-vuotiaita, niin ikärajoja noudattaa aina 52 prosenttia talouksista ja joskus 42 prosenttia. Myös vanhemman koulutus näyttää vaikuttavan asenteeseen. Mitä korkeampi koulutus vanhemmalla on, sitä todennäköisemmin ikärajoja ilmoitetaan noudatettavan.

Yliopisto/korkeakoulututkinnon suorittaneista vastaajista 70 prosenttia sanoi noudattavana ikärajoja aina, kun perus-/kansakoulupohjaisilla vastaajilla osuus oli 43 prosenttia.

Ikärajojen tuntemisella ei näytä olevan vaikutusta niiden noudattamiseen. Niistä vastaajista, jotka eivät tunteneet yhtään elokuvien ikärajoja, 61 prosenttia ilmoitti noudattavansa niitä aina, 31 prosenttia joskus ja kahdeksan prosenttia sanoi, ettei noudata ikärajoja. Tulos ei eroa merkittävästi ikärajoja tuntevien vastauksista.

Kun lapsi haluaa nähdä elokuvan/dvd:n, noudatetaanko ikärajoja

3.1.2 Televisio-ohjelmat

Vastaajille kerrottiin, että Suomessa televisio-ohjelmien ikäraajat on jaettu neljään luokkaan, ja vastaajia pyydettiin luettelemaan nämä luokat.

Parhaiten tunnettiin ikäraja 15, jonka tunsivat 79 prosenttia vastaajista ja 18, jonka tunsivat 65 prosenttia vastaajista. Ikärajan 13 muisti neljäsosa vastaajista ja ikärajan 11 viidesosa.

Ikärajaa 7 tarjosivat 21 prosenttia vastaajista, mikä on yhtä suuri osuus kuin ikärajan 11 muistaneita oli. Toiseksi useimmin vääristä vaihtoehtoista sanottiin 12, jonka sanoivat 12 prosenttia vastaajista. Kolmetoista prosenttia ei osannut sanoa television ikärajoja lainkaan.

Jos taloudessa oli 12-15-vuotiaita lapsia, mainittiin ikäraajat 13 ja 15 keskimääräistä useammin. Naiset mainitsivat ikärajan 18 useammin kuin miehet.

Seuraavaksi vastaajille kerrottiin, että lapsille haitallisia ohjelmia voidaan lähettää vain tiettyjen kellonaikojen jälkeen, ja että näitä vedenjakaja-aikoja on neljä kappaletta. Vastaajia pyydettiin luettelemaan kellonajat.

Parhaiten tiedossa on kello 21, jonka sanoivat 70 prosenttia vastaajista. Noin neljäsosa mainitsi kello 23:n, ja vajaa viidesosa kello 19:n. Mutta ainoastaan neljä prosenttia mainitsi kello viiden vedenjakaja-ajaksi.

Väärästä vedenjakaja-ajoista useimmin ehdotettuja olivat kello 22 (31 %), kello 20 (23 %) ja kello 18 (22 %). Kuusitoista prosenttia vastaajista ei osannut ottaa kantaa asiaan.

Jos taloudessa on 7-11-vuotiaita lapsia, mainittiin vedenjakaja-ajat 19 ja 21 keskimääräistä useammin. Yliopisto/korkeakoulututkimuksen suorittaneet vastaajat mainitsivat ajat 19 ja 23 keskimääräistä useammin.

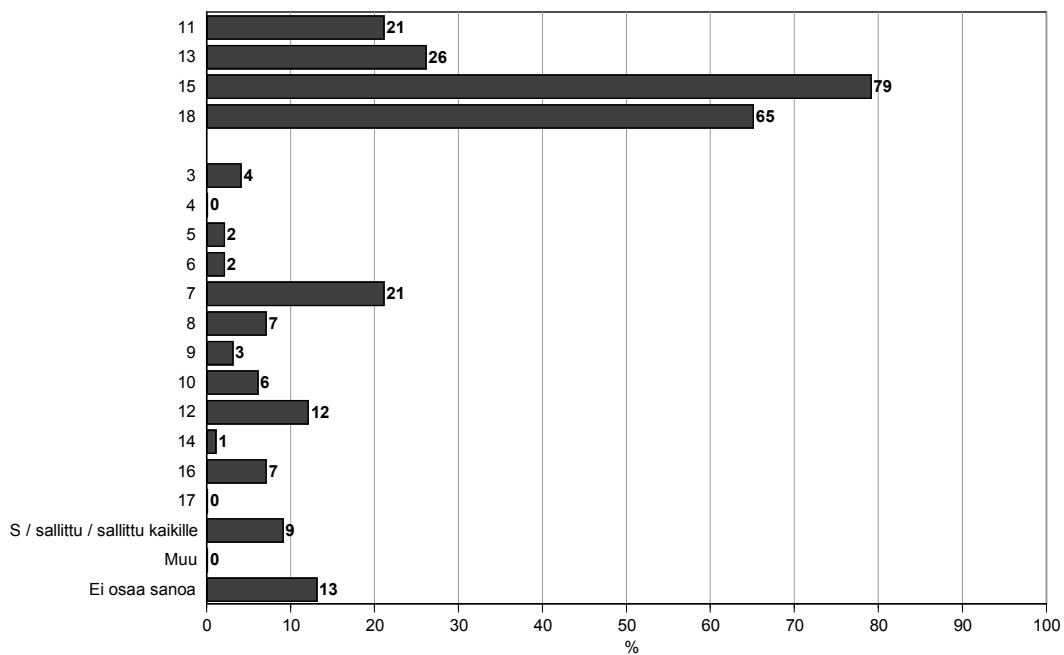
Puolet vastaajista sanoivat noudattavansa aina vedenjakaja-aikoja. Joskus niitä sanoivat noudattavansa 40 prosenttia ja 11 prosenttia sanoivat, ettei noudata vedenjakaja-aikoja.

Niissä talouksissa, joissa on 3-6-vuotiaita lapsia, 60 prosenttia vastaajista sanoivat noudattavansa vedenjakaja-aikoja aina, mutta niissä talouksissa, joissa on 12-15-vuotiaita lapsia, enää 41 prosenttia sanoivat noudattavansa vedenjakaja-aikoja aina ja 47 prosenttia joskus. Niissä talouksissa, jossa asuu kolme tai useampi yli 18-vuotias henkilö, 40 prosenttia vastaajista ilmoitti noudattavansa vedenjakaja-aikoja aina. Naiset ilmoittavat miehiä useammin noudattavansa vedenjakaja-aikoja aina. Ne vastaajat, jotka ovat suorittaneet akateemisen tutkimuksen, ilmoittivat keskimääräistä useammin noudattavansa aina vedenjakaja-aikoja.

Niistä vastaajista, jotka eivät tunteneet yhtään vedenjakaja-aikaa, keskimääräistä suurempi osuus, 17 prosenttia, sanoivat, ettei noudata vedenjakaja-aikoja.

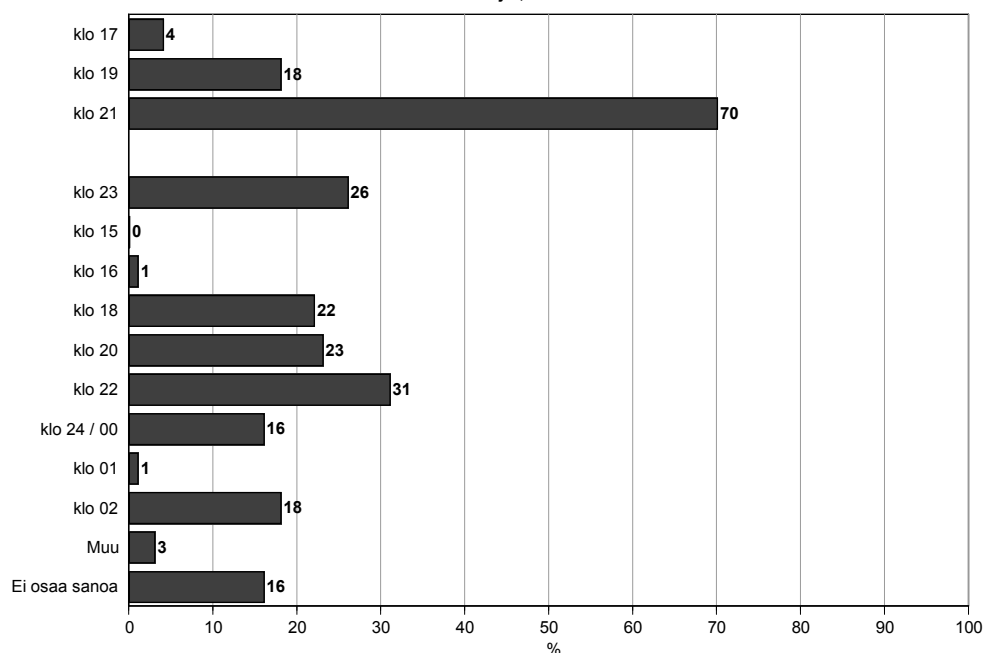
Tiedon taso ikärajoista: televisio-ohjelmat

Kaikki vastaajat, n=1003

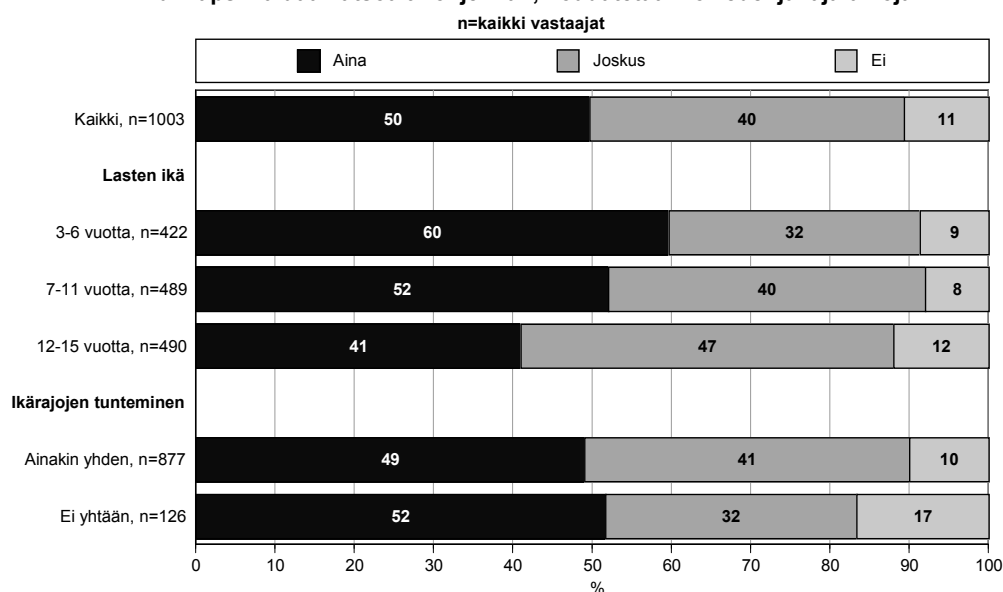

Tiedon taso vedenjakaja-ajoista televisiossa

Kaikki vastaajat, n=1003

Kun lapsi haluaa katsoa tv-ohjelman, noudatetaanko vedenjakaja-aikoja

3.1.3 Video- ja tietokonepelit

Vastaajille kerrottiin, että Suomessa video- ja tietokonepeleille on viisi ikärajamerkintää, ja vastaajia pyydettiin luettelemaan nämä merkinnät.

Tunnetuin ikärajamerkintä on 18 vuotta. Sen mainitsi 55 prosenttia vastaajista. Seuraavaksi tunnetuimmat ovat 7 (38 %) ja 3 (34 %). Ikärajamerkinnän 12 sanoi viidennes vastaajista ja ikärajamerkinnän 16 sanoi 14 prosenttia vastaajista.

Muista ikärajoista selvästi useimmin tarjottiin 15 vuotta, tämän sanoi 47 prosenttia vastaajista. Ikärajan 11 sanoi noin viidesosa ja ikärajan 13 sanoi 17 prosenttia vastaajista.

Jälleen lasten ikä näyttää vaikuttavan siihen, mitä ikärajoja muistetaan. Mikäli taloudessa on 3-6-vuotiaita tai 7-11-vuotiaita, sanottiin kaksi alinta ikärajaa keskimääräistä useammin. Lisäksi 7-11-vuotiaiden vanhemmilla oli ikäraja 12 keskimääräistä paremmin tiedossa, heistä neljäsosa mainitsi sen. Jos perheessä oli 12-15-vuotiaita lapsia, mainittiin kaksi alinta ikärajaa keskimääräistä harvemmin, mutta ylin ikäraja keskimääräistä useammin.

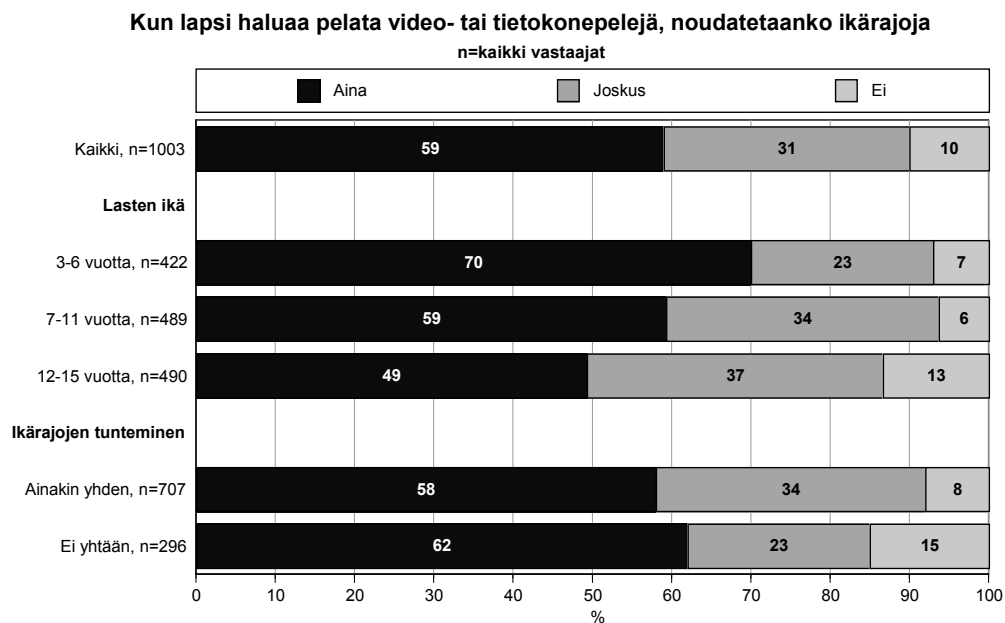
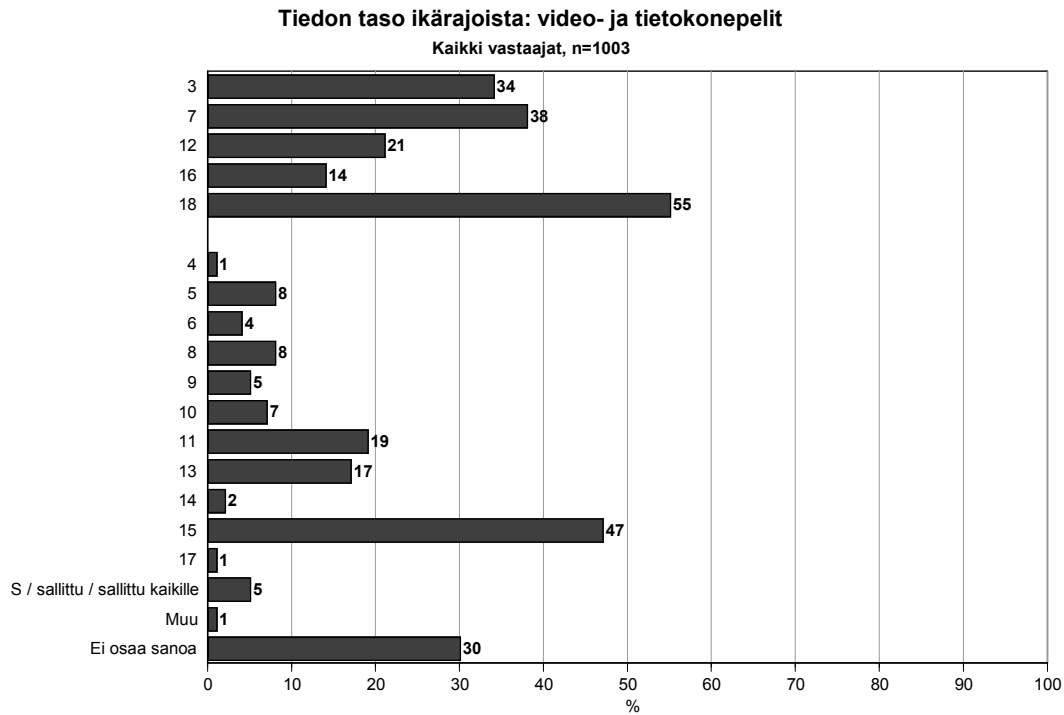
Niissä talouksissa, joissa on pelikonsoli, tiedettiin kaikki ikärajat keskimääräistä paremmin.

Kaikista vastaajista 59 prosenttia sanoi noudattavansa ikärajoja aina, kun lapsensa haluaa pelata video- tai tietokonepelejä. Jälleen niissä talouksissa, joissa on 3-6-vuotiaita lapsia, keskimääräistä useampi, 70 prosenttia, sanoo noudattavansa ikärajoja aina. Niissä talouksissa, joissa on 12-15-vuotiaita lapsia, vain 47 prosenttia sanoo noudattavansa ikärajoja aina, ja keskimääräistä suurempi osuus, 13 prosenttia, ei noudata ikärajoja lainkaan.

Naiset sanoivat miehiä useammin noudattavansa ikärajoja aina. Nuorimmat, alle 35-vuotiaat vastaajat sanoivat keskimääräistä useammin noudattavansa aina ikärajoja, yli 50-vuotiaat puolestaan keskimääräistä harvemmin. Ammattikorkeakoulu- tai akateemisen tutkinnon suorittaneet sanoivat keskimääräistä useammin noudattavansa ikärajoja aina.

Niissä talouksissa, joissa on pelikonsoli, 53 prosenttia vastaajista ilmoittaa noudattavansa ikärajoja aina ja 38 prosenttia joskus. Niissä talouksissa, joissa ei ole pelikonsolia, vastaavat osuudet ovat 74 prosenttia ja 18 prosenttia.

Niistä vastaajista, jotka eivät tunteneet yhtään pelien ikärajoja, keskimääräistä suurempi osuus, 15 prosenttia, sanoi ettei noudata ilmoitettuja ikärajoja.

3.2 Tilausohjelmapalvelut

Vastaajille kerrottiin, että nykyisin elokuvia ja tv-ohjelmia voidaan katsoa myös Internetin kautta, ja että näitä palveluja kutsutaan tilausohjelmapalveluiksi. Esimerkkeinä tällaisista palveluista vastaajille mainittiin Yle Areena ja MTV3:n ja Nelosen netti-tv:t.

Vastaajista 47 prosenttia tunsi jonkun tilausohjelmapalvelun. Näille vanhemmille (n=476) esitettiin lisäkysymyksiä tilausohjelmapalveluista.

Runsa neljäsosa, 28 prosenttia, tilausohjelmapalveluja tuntevista vastaajista sanoi lastensa käyttävän tilausohjelmapalveluita. Keskimääräistä yleisempää palvelujen käyttö on perheissä, joissa on 12-15-vuotiaita lapsia.

Lähes kaikki vastaajat, 96 prosenttia, pitivät tärkeänä sitä, että tilausohjelmapalvelujen yhteydessä kerrotaan ohjelmien mahdollisesta haitallisuudesta.

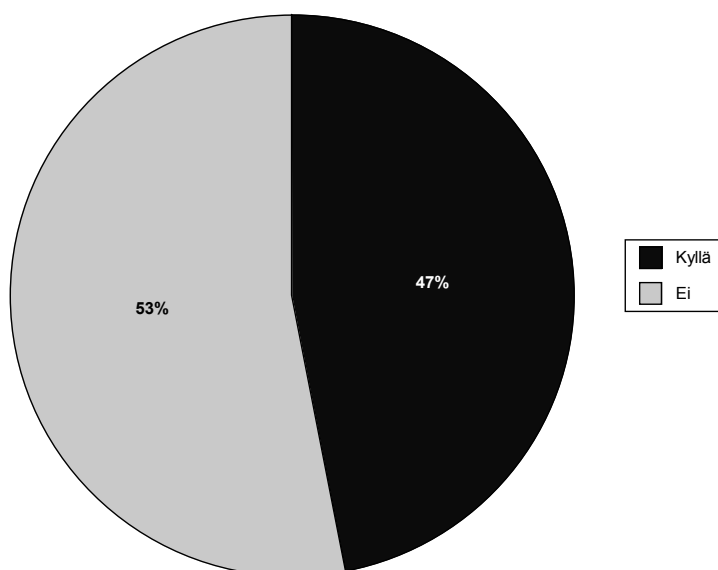
Samoin valtaosa, 81 prosenttia, oli sitä mieltä, että pitäisi pysytä nykyistä paremmin varmistamaan, etteivät alaikäiset pysty katsomaan tilausohjelmapalveluina heille haitallisia ohjelmia.

Niiltä vastaajilta, joiden mielestä varmistusta pitäisi kehittää nykyisestä (n=385) kysyttiin, mikä olisi heidän mielestään paras tapaa huomioida se, etteivät alaikäiset käyttäisi haitallisia tilausohjelmapalveluja. Vastaajille kerrottiin kolme vaihtoehtoa, näiden lisäksi he saivat halutessaan itse esittää jotain muuta kuin annettuja vaihtoehtoja.

Selvästi useimmin vaihtoehtoista valittiin esto-ohjelmien käyttö niin, etteivät lapset pääse tilausohjelmapalvelujen sivuille. Tämän vaihtoehdon valitsi 54 prosenttia vastaajista. Toiseksi useimmin keinoista valittiin se, että palveluntarjoajan tulisi varmistaa lapsen ikä ennen pääsyä palveluun. Tämän vaihtoehdon valitsi 23 prosenttia vastaajista. Kolmetoista prosenttia valitsi vaihtoehtoista informoinnin ohjelman haitallisuudesta, esimerkiksi ikärajamerkinnällä. Kymmenen prosenttia nimesi jonkun muun kuin luettelon vaihtoehdon. Näistä vastauksissa valtaosa liittyi vanhempien omaan valvontavastuuseen tavalla tai toisella.

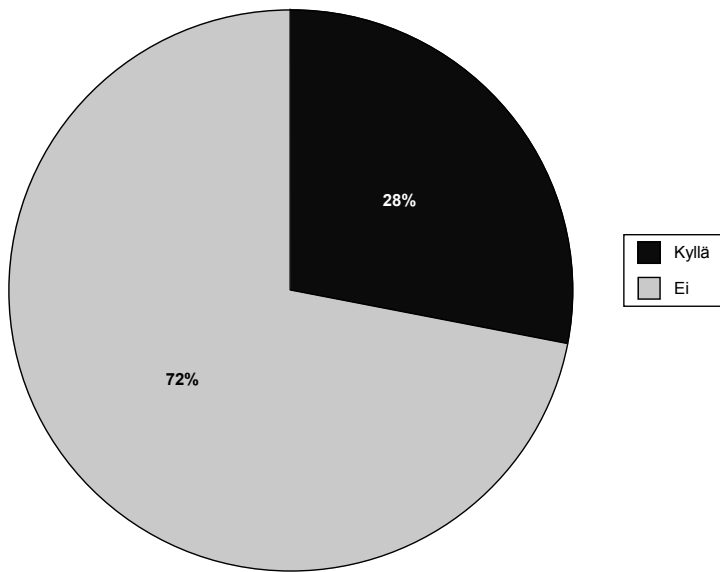
Tunteeko jonkun tilausohjelmapalvelun

Kaikki vastaajat, n=1003

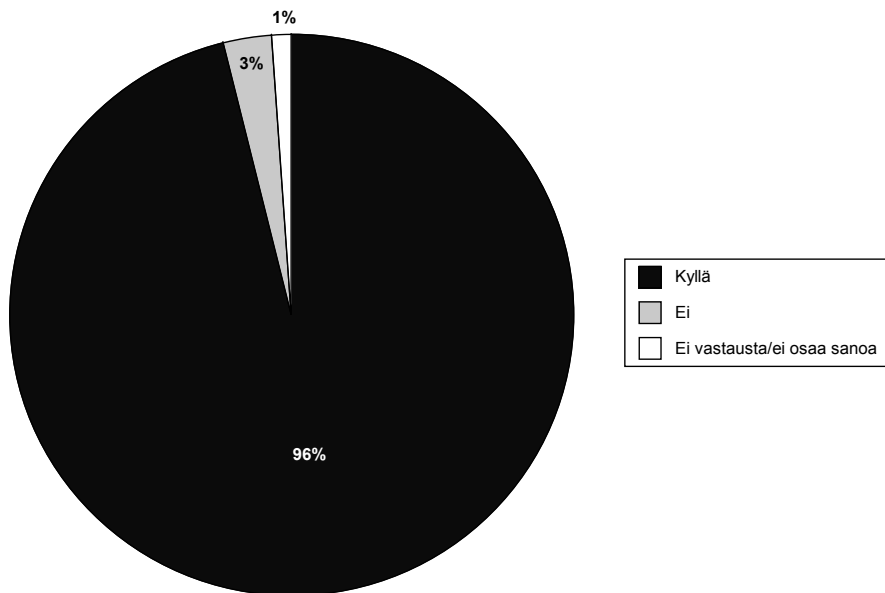
Käyttääkö lapsi tilausohjelmapalveluja

Tuntee tilausohjelmapalvelut, n=476

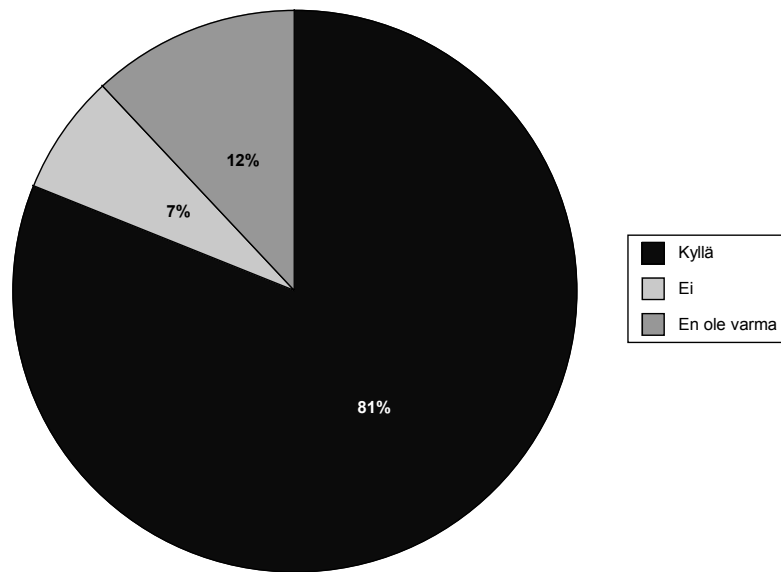
Pitääkö tärkeänä, että tilausohjelmapalvelujen yhteydessä kerrotaan ohjelman haitallisuudesta

Tuntee tilausohjelmapalvelut, n=476

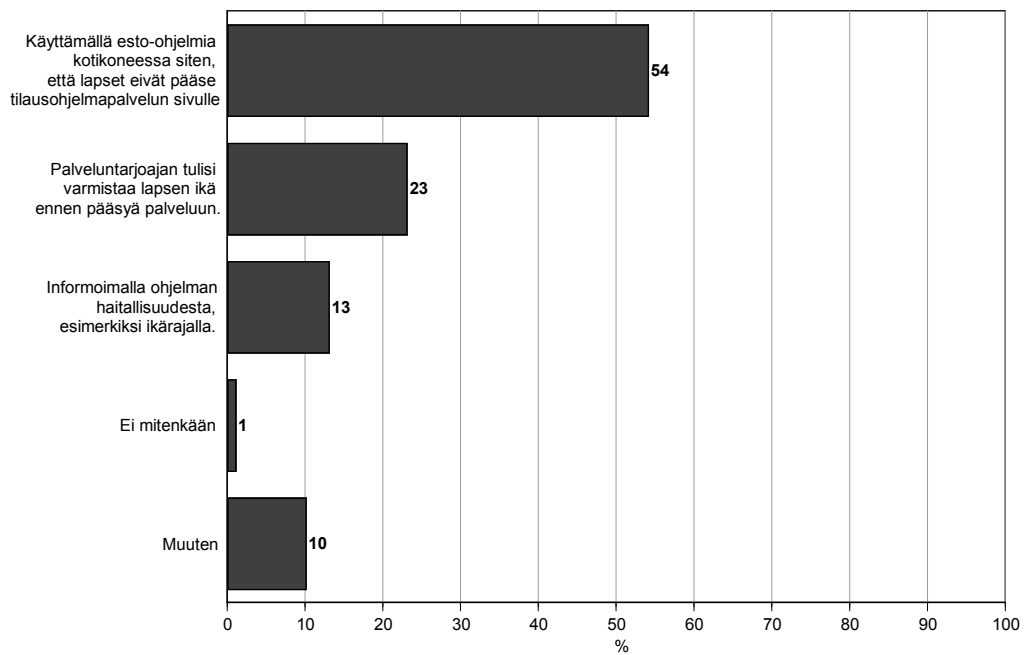

Pitäisikö pystyä nykyistä paremmin varmistamaan, etteivät alaikäiset pysty katsomaan heille haitallisia tilausohjelmapalvelun ohjelmia
Tuntee tilausohjelmapalvelut, n=476

Paras tapa huomioida se, etteivät alaikäiset käyttäisi haitallisia tilauspalveluja

Alaikäisiltä pitää pystyä estämään haitallisten tilausohjelmapalveluiden katsominen, n=385

3.3 Eri elementtien tärkeys luokittelujärjestelmässä

Vastaajille luettiin erilaisia mahdollisesti haitallisia mediasisällön elementtejä, ja heitä pyydettiin arvioimaan, kuinka tärkeänä he pitävät tietoja tällaisista sisällöistä, kun he arvioivat onko jokin mediasisältö, kuten elokuva, televisio-ohjelma tai tietokonepeli sopiva lapselle. Vastausta pyydettiin asteikolla 5-1, jossa ääripää oli nimetty (5= erittäin tärkeä ... 1= ei lainkaan tärkeä). Sisällöt luettiin vastaajille satunnaisessa järjestyksessä.

Vanhemmat pitävät tärkeimpinä tietoa siitä, sisältääkö elokuva, televisio-ohjelma tai tietokonepeli väkivaltaa, huumeiden käyttöä tai seksiä. Tupakointia lukuun ottamatta kaikissa kysytyissä asioissa enemmistö vastaajista piti tiedonsaantia vähintään melko tärkeänä.

Vastaajista kaksi kolmasosaa pitää erittäin tärkeänä tietoa siitä, onko mediasisällössä mukana väkivaltaa. Lisäksi neljäsosa vastaajista valitsi vaihtoehto nelosen, jota voidaan pitää väittämää ”melko tärkeä” vastaavana. Seitsemän prosenttia valitsi neutraalin kolmosen, yksi prosentti kakkosen, jota voidaan pitää vaihtoehtoa ”ei kovin tärkeä” vastaavana ja alle prosentti vastaajista oli sitä mieltä, että tieto väkivaltasisällöstä ei ole lainkaan tärkeä. Vastausten keskiarvoksi tuli 4,56.

Käytännöllisesti katsoen yhtä suuri osuus vastaajista kokee tiedon huumeiden käytöstä tärkeäksi. Erittäin tärkeänä sitä pitää kaksi kolmasosaa ja melko tärkeänä 22 prosenttia. Yhdeksän prosenttia antaa neutraalin kolmosen, kaksi prosenttia ei pidä tietoa kovin tärkeänä ja yksi prosentti ei pidä sitä lainkaan tärkeänä. Vastausten keskiarvoksi tulee 4,51.

Kolmanneksi tärkeimpänä pidetään tietoa elokuvan, tv-ohjelman tai pelin sisältämästä seksistä. Erittäin tärkeänä tietoa pitää 58 prosenttia ja melko tärkeänä 26 prosenttia vastaajista. Kaksitoista prosenttia valitsi neutraalin kolmosen, ja neljä prosenttia ei pitänyt tietoa kovinkaan tai lainkaan tärkeänä. Vastausten keskiarvoksi tulee 4,37.

Neljänneksi tärkeimpänä pidetään tietoa pelottavista kohtauksista, kuten kauhusta tai kohtauksista, joissa on pelottavia ääniä. Puolet vastaajista pitää tietoa erittäin tärkeänä ja noin kolmasosa melko tärkeänä. Neljä prosenttia ei pitänyt tietoa kovinkaan tai lainkaan tärkeänä, viisitoista prosenttia puolestaan antoi neutraalin kolmosen. Keskiarvotulos on 4,28.

Tietoa siitä, sisältääkö media järkyttäviä kohtauksia, kuten vakavasti sairaita ihmisiä tai nälänhätää, pitää erittäin tärkeänä 43 prosenttia ja melko tärkeänä 31 prosenttia vastaajista. Neutraalisti suhtautui 31 prosenttia, viisi prosenttia ei pitänyt tietoa kovinkaan tai lainkaan tärkeänä. Vastausten keskiarvo oli 4,10.

Tietoa alkoholin väärinkäytöstä pitää erittäin tärkeänä 39 prosenttia ja melko tärkeänä 34 prosenttia. Viidesosa on neutraalilla kannalla, kuusi prosenttia ei pidä tietoa tärkeänä. Keskiarvo on 4,05.

Tietoa siitä, onko mediasisällössä mukana syrjintää tai rasismia pitää erittäin tärkeänä 34 prosenttia ja melko tärkeänä 39 prosenttia vastaajista. Runsas viidesosa antaa neutraalin kolmosen ja seitsemän prosenttia vastaajista ei pidä asiaa kovin tai lainkaan tärkeänä. Vastausten keskiarvo on 3,95.

Edellisen kanssa lähes samanlainen tulos saatiin kysyttäessä tiedon tärkeyttä median sisältämästä vaarallisesta käytöksestä, kuten hengenvaarallisista tempuista. Erittäin tärkeäksi tiedon koki 31 prosenttia, 39 prosenttia piti tietoa melko tärkeänä, 22 prosenttia suhtautui asiaan neutraalisti ja kahdeksan prosenttia ei pitänyt tietoa tärkeänä. Keskiarvoksi tuli 3,92.

Vähiten tärkeinä pidettiin tiedon saantia mediasisältöön kuuluvasta alastomuudesta, kiroilusta ja tupakoinnista. Tosin tupakointia lukuun ottamatta enemmistö vastaajista piti tietoa näistäkin asioista vähintään melko tärkeänä.

Tietoa alastomuudesta piti erittäin tärkeänä 24 prosenttia ja melko tärkeänä 32 prosenttia vastaajista. Neutraalisti suhtautui 27 prosenttia vastaajista. Yksitoista prosenttia ei

pitänyt tietoa alastomuudesta kovin tärkeänä ja kuusi prosenttia ei pitänyt tietoa lainkaan tärkeänä. Vastausten keskiarvo on 3,57.

Tietoa kiroilusta piti erittäin tärkeänä 18 prosenttia ja melko tärkeänä 33 prosenttia vastaajista. Vajaa kolmasosa antoi neutraalin kolmosen. Kolmetoista prosenttia vastaajista ei pitänyt tietoa mediasisällön sisältämästä kiroilusta kovin tärkeänä ja viisi prosenttia ei pitänyt tietoa lainkaan tärkeänä. Keskiarvoksi tulee 3,44.

Tietoa median sisältämästä tupakoinnista piti erittäin tärkeänä 15 prosenttia ja melko tärkeänä neljäsosa vastaajista. Kolmasosa suhtautui tupakoinnin näyttämiseen neutraalisti. Kuusitoista prosenttia ei pitänyt tietoa tupakoinnista kovin tärkeänä ja 11 prosenttia ei pitänyt tietoa lainkaan tärkeänä.

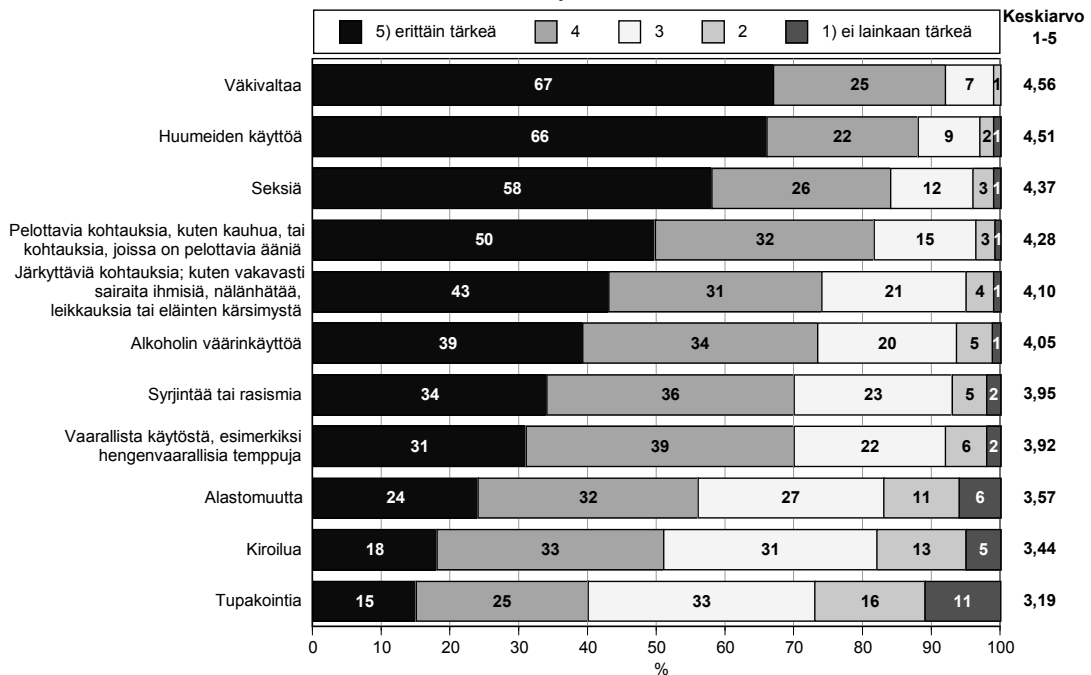
Tulosten taustaryhmäkohtaisessa tarkastelussa nousee esiin se, että naiset kokevat tiedonsaannin miehiä selvästi useammin tärkeäksi kaikissa kysytyissä asioissa. Yleisesti ottaen vähiten koulutetut vastaajat kokevat tiedonsaannin hieman keskimääräistä vähemmän tärkeäksi useimmissa asioissa. Akateemisesti koulutetut vastaajat kokevat tiedonsaannin väkivaltaisesta sisällöstä keskimääräistä tärkeämmäksi, mutta alastomuudesta tiedonsaanti on heille keskimääräistä selvästi useammin ei lainkaan tärkeää. Muuten ei koulutustausta näyttänyt vaikuttavan kovinkaan paljon tiedon tarpeisiin.

Talouksissa, joissa on 3-6-vuotiaita lapsia, pidetään tiedon saantia siitä, sisältääkö elokuva, tv-ohjelma tai tietokonepeli väkivaltaa, järkyttäviä tai pelottavia kohtauksia, seksiä, kiroilua tai alkoholin väärinkäyttöä keskimääräistä useammin tärkeänä.

Talouksissa, joissa on pelikonsoli, koetaan tiedon tarve väkivallasta ja kauhusta selvästi harvemmin tärkeäksi kuin niissä talouksissa, joissa pelikonsolia ei ole.

Miten tärkeänä pitää tietoa eri sisällöistä, kun arvioi onko mediasisältö sopiva lapselle

Kaikki vastaajat, n=1003

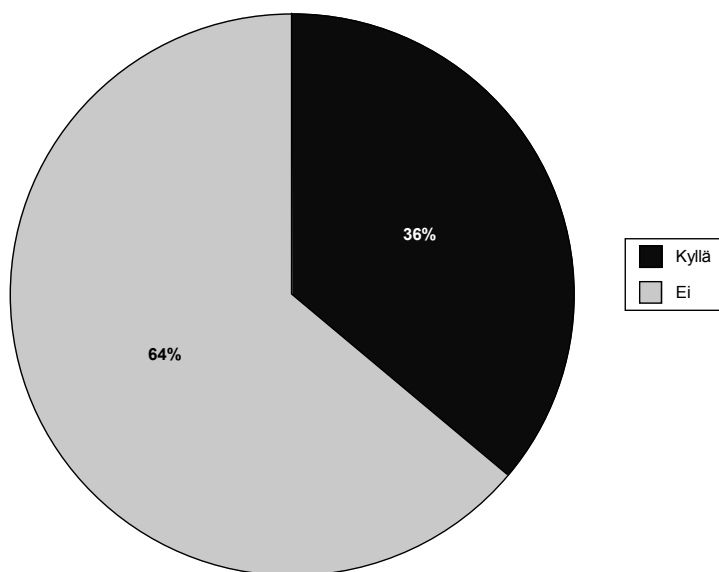

3.4 Ovatko mediasisällöt aiheuttaneet ongelmia lapselle

Runsalle kolmasosalle vastaajista (36 %) tuli mieleen joku tv-ohjelma tai elokuva, joka on aiheuttanut omalle lapselle ongelmia sisältönsä vuoksi. Keskimäärästä useammin näin vastasivat ne, joiden taloudessa on 7-11-vuotiaita lapsia.

Jatkokysymyksenä kysyttiin, mitä tällaiset ohjelmat ovat olleet ja minkälaisia ongelmia ohjelmat ovat aiheuttaneet. Vastaajat saivat kertoa asiasta omin sanoin. Tallennetut vastaukset esitetään raportin lopussa listauksena.

Tuleeko mieleen ohjelmia tai elokuvia, jotka aiheuttaneet ongelmia omalle lapselle sisältönsä vuoksi
Kaikki vastaajat, n=1003

3.5 Luokittelun tärkeys erityyppisissä televisio-ohjelmissa

Kun ensin kysyttiin eri mediasisällöistä yleensä, näkökulmaa tarkennettiin seuraavaksi televisio-ohjelmiin. Vastaajille lueteltiin erilaisia televisio-ohjelmatyyppejä, ja heitä pyydettiin arvioimaan, kuinka tärkeänä he pitävät tietoa siitä, sisältääkö ohjelma mahdollisesti haitallista sisältöä. Vastausta pyydettiin asteikolla 5-1, jossa ääripäät oli nimetty (5= erittäin tärkeä ... 1= ei lainkaan tärkeä). Ohjelmatyypit lueteltiin vastaajille satunnaisessa järjestyksessä.

Kun tarkastellaan tuloksia vastausten keskiarvojen mukaan, kärkeen nousevat piirrosfilmit, joita ei ole suunnattu lapsille ja kokoillan elokuvat.

Tietoa aikuisille suunnattujen piirrosfilmien (kuten South Park, Pasila, Simpsonit) mahdollisesti haitallisesta sisällöstä pitää erittäin tärkeänä 39 prosenttia ja melko tärkeänä 34 prosenttia vastaajista. Noin viidesosa antoi neutraalin kolmosen, ja seitsemän prosenttia ei pitänyt tietoa joko kovinkaan tai lainkaan tärkeänä. Vastausten keskiarvoksi tuli 4,04.

Kokoillan elokuvien mahdollisesti haitallisesta sisällöstä tiedon saantia piti erittäin tärkeänä 36 prosenttia ja melko tärkeänä samainen 36 prosenttia vastaajista. Runsas viidesosa oli neutraalilla kannalla ja kuusi prosenttia ei pitänyt asiaa joko kovin tai lainkaan tärkeänä. Keskiarvo on 4,02.

Seuraavaksi tärkeimpänä pidettiin tiedonsaantia mahdollisesti haitallisesta sisällöstä poliisisarjoissa, tiedon saantia piti erittäin tärkeänä 32 prosenttia ja melko tärkeänä 36 prosenttia vastaajista, kahdeksan prosenttia ei pitänyt tiedon saantia tärkeänä. Neutraalisti asiaan suhtautui 24 prosenttia vastaajista. Keskiarvoksi tuli 3,91.

Tosi-tv-ohjelmien mahdollisesti haitallisesta sisällöstä tiedon saantia piti erittäin tärkeänä 32 prosenttia ja melko tärkeänä 34 prosenttia. Kahdeksan prosenttia ei pitänyt tietoa kovin tai lainkaan tärkeänä. Noin neljäsosa vastaajista antoi neutraalin kolmosen. Vastausten keskiarvo on 3,86.

Tietoa lapsille suunnattujen muiden ohjelmien kuin piirrosfilmien mahdollisesta haitallisuudesta piti erittäin tärkeänä 39 prosenttia vastaajista ja melko tärkeänä 22 prosenttia. Noin viidesosa antoi neutraalin kolmosen. Kymmenen prosenttia ei pitänyt tietoa kovin tärkeänä ja samainen 10 prosenttia ei pitänyt sitä lainkaan tärkeänä. Keskiarvotulos on 3,69. Taloudessa asuvien lasten ikä selittää tässä kysymyksessä vastauksia merkittävästi. Talouksissa, jossa on 3-6-vuotiaita lapsia, selvästi keskimääräistä suurempi osuus, 65 prosenttia vastaajista, pitää tietoa vähintään melko tärkeänä.

Sairaalarjojen sisältämästä mahdollisesti haitallisesta materiaalista tiedon saantia pitää erittäin tärkeänä 20 prosenttia ja melko tärkeänä 31 prosenttia vastaajista. Noin kolmasosa suhtautuu neutraalisti. Neljätolista prosenttia vastaajista ei pidä tietoa tärkeänä. Vastausten keskiarvo on 3,53.

Lapsille suunnattujen piirrettyjen mahdollisesta haitallisuudesta tiedon saantia pitää erittäin tärkeänä 33 prosenttia ja melko tärkeänä 20 prosenttia vastaajista. Noin viidennes vastaajista antoi neutraalin kolmosen. Yli neljäsosa, 27 prosenttia, ei pidä tietoa kovin tai lainkaan tärkeänä. Keskiarvoksi tulee 3,47. Jälleen ne vastaajat, joiden perheessä on 3-6-vuotiaita lapsia, kokevat tiedon saannin keskimääräistä tärkeämmäksi, kun taas 12-15-vuotiaiden vanhemmat ovat keskimääräistä useammin sitä mieltä, että tiedon saanti ei ole tärkeää.

Tiedon saantia saippuasarjojen haitallisuudesta pitää erittäin tärkeänä 18 prosenttia ja melko tärkeänä 25 prosenttia vastaajista. Kolmasosa suhtautuu neutraalisti asiaan. Vajaa neljännes, 23 prosenttia ei pidä tiedon saantia kovin tai lainkaan tärkeänä. Vastausten keskiarvo on 3,30.

Vähiten huolta näyttävät herättävän komediasarjat. Niiden mahdollisesta haitallisesta sisällöstä tiedon saantia pitää erittäin tärkeänä 11 prosenttia ja melko tärkeänä 22 prosenttia vastaajista. Suurin osuus, 37 prosenttia, suhtautuu neutraalisti tiedon saantiin. Yhdeksäntoista prosenttia ei pidä tiedon saantia kovinkaan tärkeänä ja 11 prosenttia ei pidä tietoa lainkaan tärkeänä. Keskiarvotulos on 3,04.

Naiset kokevat miehiä useammin tiedon saannin tärkeäksi kaikissa kysytyissä ohjelmatyypeissä. Alle 35-vuotiaat vastaajat kokevat tiedon saannin lapsille suunnattujen piirrettyjen ja muiden lastenohjelmien haitallisuudesta keskimääräistä tärkeämmäksi. Tämä on luonnollista, koska heidän lapsensa mitä todennäköisimmin kuuluvat lastenohjelmien kohderyhmään. Akateemisen tutkinnon suorittaneiden vastaajien keskuudessa tieto saippuasarjojen, poliisisarjojen ja komediasarjojen mahdollisesta haitallisuudesta koetaan keskimääräistä useammin tärkeäksi. Vähiten koulutetut vastaajat kokevat useimpien ohjelmatyyppien kohdalla keskimääräistä harvemmin tiedonsaannin tärkeäksi.

3.6 Erilaiset luokittelutavat

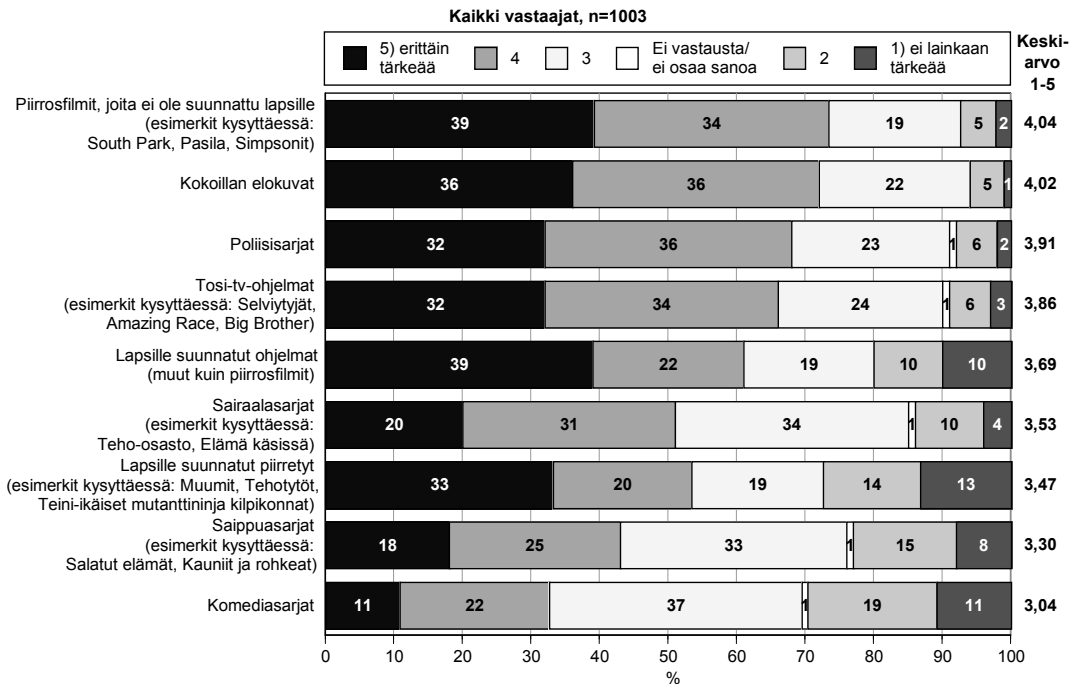
Vastaajille kerrottiin, että on olemassa useita tapoja kertoa elokuvien, televisio-ohjelmien ja tietokonepelien sisällöstä. Näitä tapoja ovat ikäraja, joka perustuu mahdolliseen haitallisu-

teen ja ikärajojen lisäksi voidaan kertoa syy siihen, miksi tietty ikäraja on asetettu.

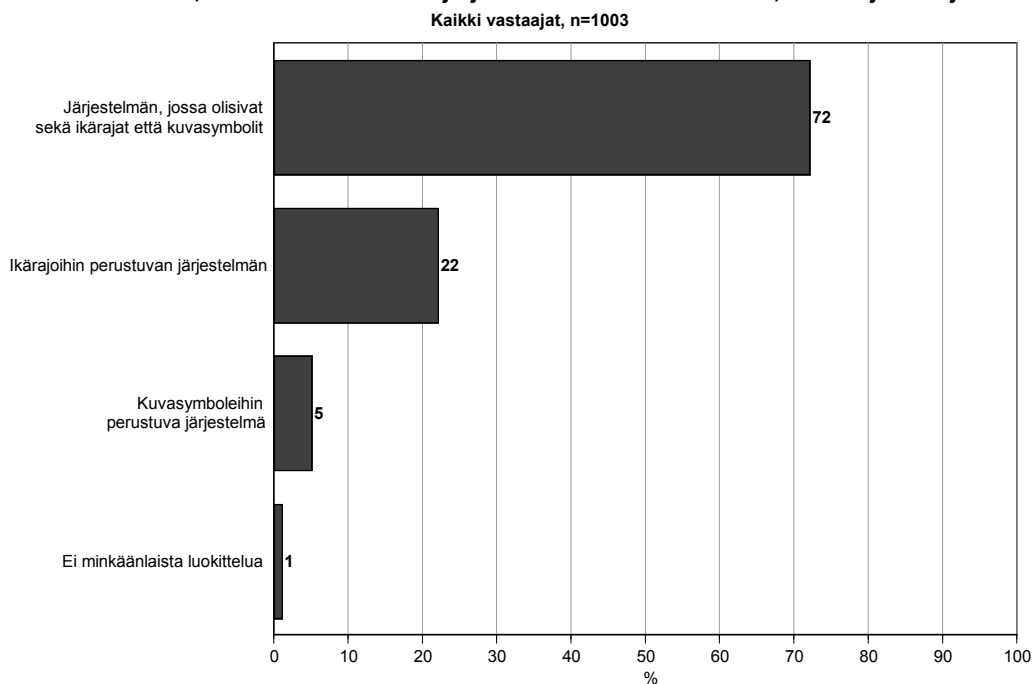
Tämän jälkeen vastaajilta kysyttiin, millaisen luokittelujärjestelmän he valitsisivat elokuville, dvd:ille ja tv-ohjelmille luetelluista vaihtoehdoista.

Selvästi eniten sai kannatusta järjestelmä, jossa ovat sekä ikärajat että kuvasymbolit. Tämän vaihtoehdon valitsi 72 prosenttia vastaajista. Runsas viidesosa vastaajista valitsi pelkästään ikärajoihin perustuvan järjestelmän ja viisi prosenttia pelkästään kuvasymboleihin perustuvan järjestelmän. Yksi prosentti vastaajista on sitä mieltä, että mitään luokittelua ei tarvita.

Miten tärkeänä pitää tietoa televisio-ohjelman haitallisuudesta eri ohjelmatyypeissä

Jos voisi valita, minkälaisen luokittelujärjestelmän valitsisi elokuville, dvd:ille ja tv-ohjelmille

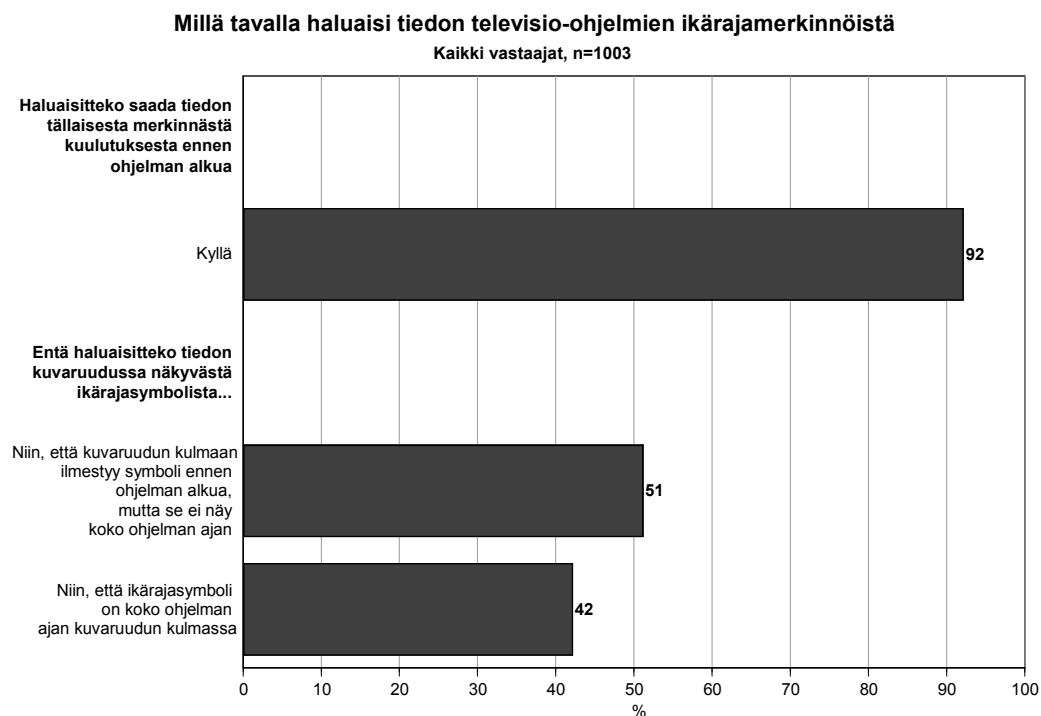
3.7 Luokittelusta kertominen

3.7.1 Televisio-ohjelmat

Vastaajille lueteltiin erilaisia tapoja ilmoittaa televisio-ohjelman haitallisuudesta, ja heitä pyydettiin kertomaan, haluaisivatko he tiedon haitallisuudesta tällä tavalla.

Lähes kaikki vastaajat, 92 prosenttia haluaisivat tiedon kuulutuksesta ennen ohjelman alkua. Kahdeksan prosenttia ei haluaisi ja alle prosentti vastaajista ei osannut ottaa kantaan asiaan.

Lähes kaikki vastaajat, 96 prosenttia, haluaisivat tiedon myös kuvaruudussa näkyvästä ikärajasyMBOLISTA. Puolet vastaajista, 51 prosenttia, haluaisi tiedon niin, että kuvaruudun kulmaan ilmestyy symboli ohjelman alussa, mutta se ei näy koko ohjelman ajan. Niin, että symboli näkyisi kuvaruudun kulmassa koko ohjelman ajan tiedon halusi 42 prosenttia vastaajista. Kuusi prosenttia ei haluaisi tietoa kummallakaan kuvasymbolivaihtoehdolla.

3.7.2 Tilausohjelmalvelut

Niille vastaajille, jotka tunsivat tilausohjelmalvelut ja pitivät tärkeänä tietoa niiden haitallisuudesta, esitettiin jatkokysymyksiä mahdollisesta haitallisuudesta kertomisesta.

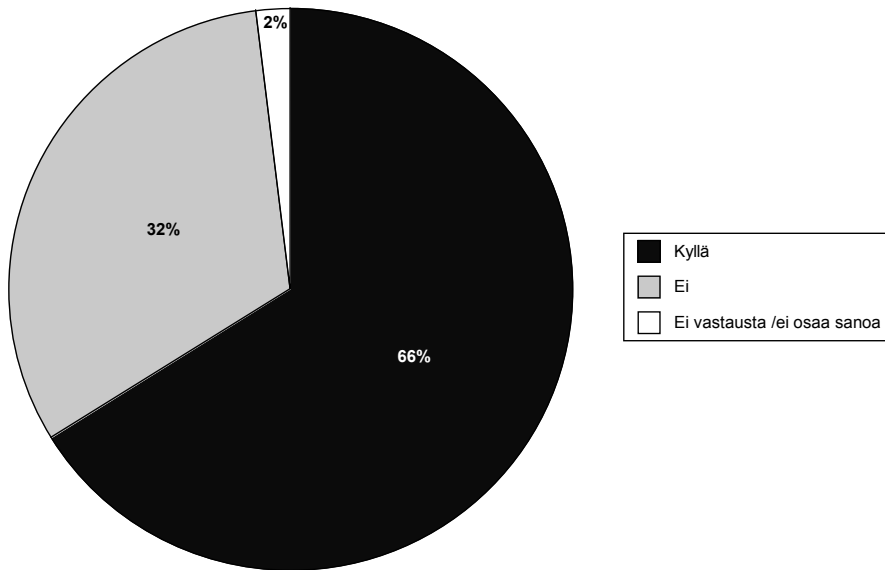
Vastaajille kerrottiin, että tilausohjelmalveluissa ikäraja ilmoitetaan ennen ohjelman katsomista, ja kysyttiin, onko tämä riittävä informaatio ohjelman mahdollisesta haitallisuudesta. Kaksi kolmasosaa, 66 prosenttia, piti tätä riittävänä informaationa, kolmasosa, 32 prosenttia ei.

Niille vastaajille, joiden mielestä ikärajamerkintä ohjelman alussa ei ole riittävä tapa kertoa haitallisuudesta, lueteltiin muita tapoja antaa informaatiota, ja pyydettiin kertomaan pitäisikö tällaisia tapoja käyttää.

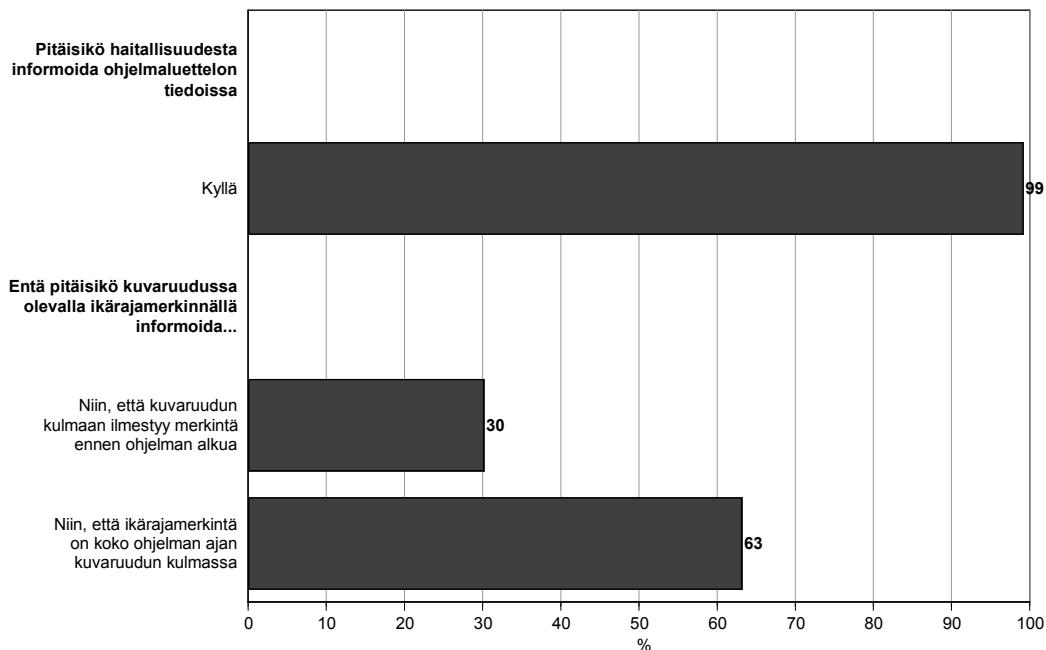
Käytännöllisesti katsoen kaikki, eli 99 prosenttia, olivat sitä mieltä, että haitallisuudesta pitäisi informoida ohjelmaluettelon tiedoissa.

Samoin lähes kaikki olivat sitä mieltä, että informaatiota pitäisi jakaa kuvaruutuun ilmestyvällä ikärajamerkinnällä. Noin kaksi kolmasosaa, 63 prosenttia, oli sitä mieltä, että ikärajamerkinnän tulisi näkyä koko ohjelman ajan kuvaruudun kulmassa, 30 prosenttia oli sitä mieltä, että ennen ohjelman alkua kuvaruutuun ilmestyvä ikärajamerkintä riittää. Seitsemän prosenttia ei halunnut merkintää kummallakaan tavalla.

Onko ikärajan ilmoittaminen ennen ohjelman katsomista riittävä informaatio ohjelman mahdollisesta haitallisuudesta tilausohjelmalveluissa
Pitää tärkeänä, että tilausohjelmalveluiden yhteydessä kerrotaan ohjelman haitallisuudesta, n=458

Pitäisikö tilausohjelmalvelun mahdollisesta haitallisuudesta informoida...
Ikärajan ilmoittaminen tilausohjelmalveluissa ennen ohjelman alkua ei riitä, n=145

3.7.3 Dvd-elokuvat

Lähes kaikki vastaajat, 90 prosenttia, on huomannut ikärajamerkintöjä dvd-elokuvien pakkauksissa.

Vastaajille kerrottiin, että dvd-elokuvien pakkauksissa ikärajamerkintä on takakannen alaosassa, ja kysyttiin, onko tämä riittävä informaatio haitallisuudesta.

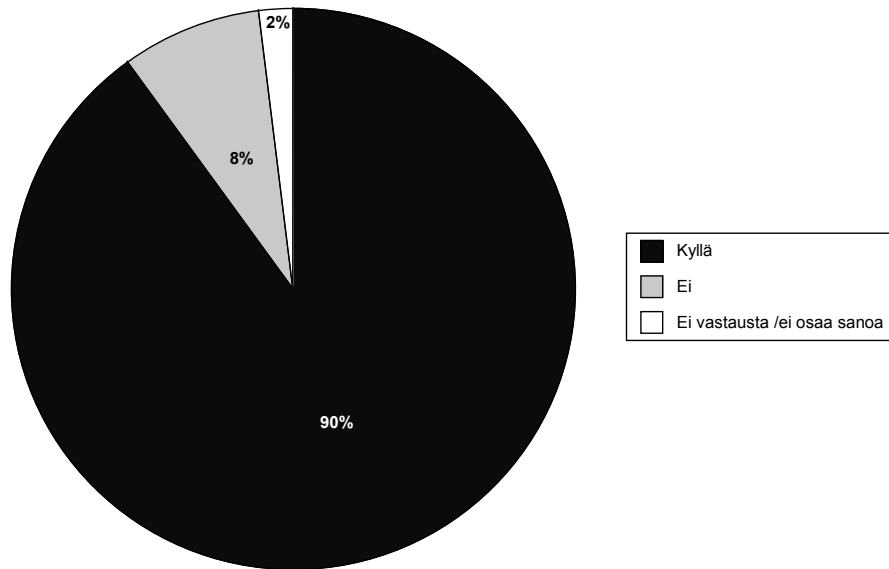
Kuusi kymmenestä vastaajasta piti tätä riittävänä informaationa, 39 prosenttia ei, ja yksi prosentti ei osannut ottaa kantaa asiaan.

Niille vastaajille, jotka eivät pitäneet takakannen merkintää riittävänä, luettiin vaihtoehtoisia tapoja kertoa haitallisuudesta, ja kysyttiin mikä niistä tarjoaisi heidän mielestään riittävän informaation.

Runsa kaksi kolmasosaa, 69 prosenttia, on sitä mieltä, että haitallisuuteen liittyvä informaatio tulisi sijoittaa pakkauksen etukanteen takakannen sijasta. Neljä kymmenestä on sitä mieltä, että informaatio tulisi sijoittaa kannen lisäksi myös itse dvd-levyyn. Jonkun muun informaatiotavan mainitsi 28 prosenttia vastaajista.

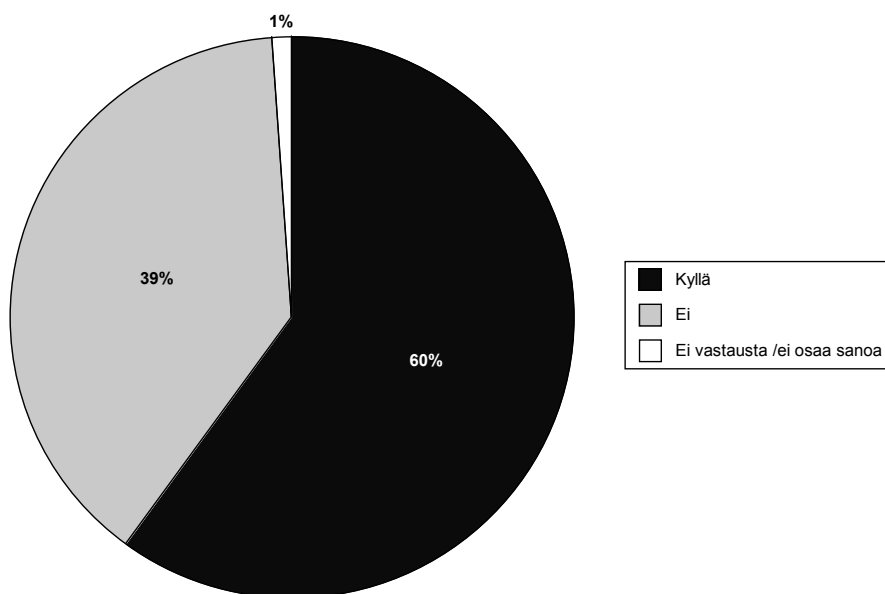
Onko huomannut ikärajamerkintöjä dvd-elokuvien pakkauksissa

Kaikki vastaajat, n=1003

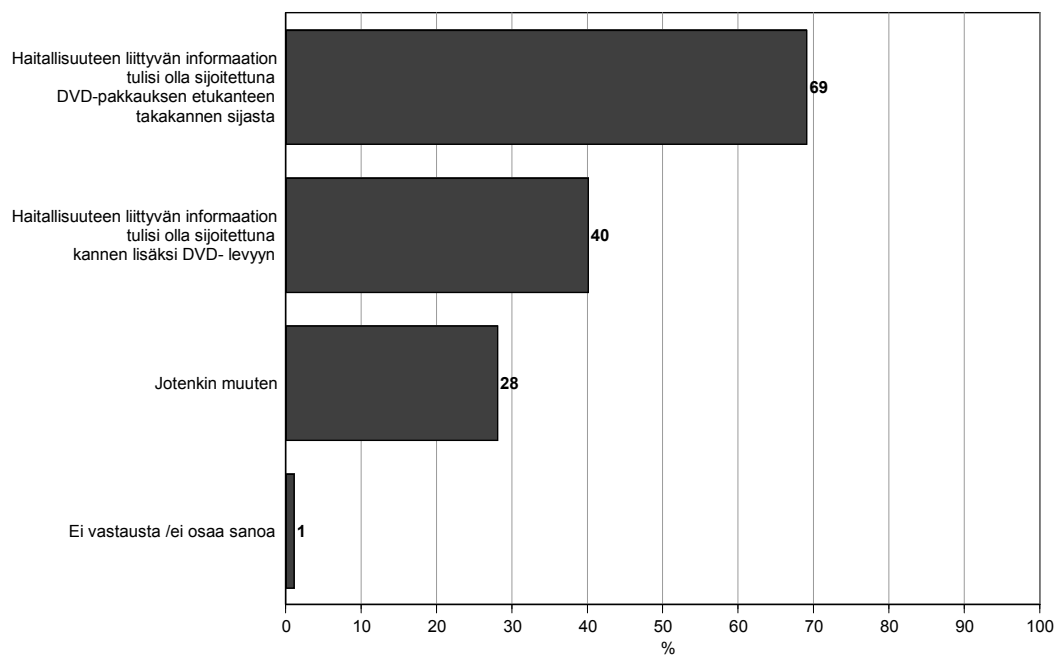
Onko takakannen merkintä riittävä informaatio dvd-elokuvan haitallisuudesta

Kaikki vastaajat, n=1003

Mikä olisi riittävä informaatio dvd-elokuvan haitallisuudesta

DVD-elokuvien takakannessa oleva ikärajamerkintä ei riitä, n=401

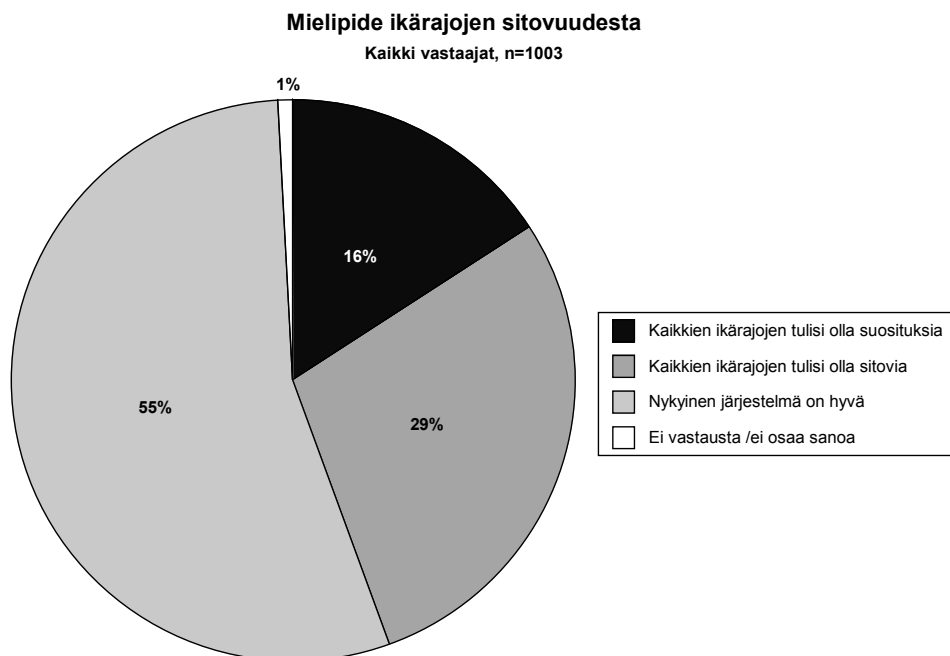

3.8 Mielenpiteet ikärajojen sitovuudesta

Vastaajille kerrottiin, että elokuvien, niin elokuvateattereissa esitettävien kuin dvd-elokuvien, ikäraajat ovat sitovia, eli niitä on pakko noudattaa rangaistuksen uhalla. Tv-ohjelmien ja pelien ikärajojen kerrottiin olevan suosituksia. Vastaajille lueteltiin erilaisia vaihtoehtoja ikärajasuositusten sitovuudesta, ja heitä pyydettiin valitsemaan niistä se, jota he kannattavat.

Enemmistö vastaajista, 55 prosenttia, on sitä mieltä, että nykyinen järjestelmä on hyvä. Runsas neljäsosa, 29 prosenttia, on sitä mieltä, että kaikkien ikärajojen tulisi olla sitovia. Noin joka kuudes on sitä mieltä, että kaikkien ikärajojen tulisi olla suosituksia.

Naiset ovat miehiä useammin sitä mieltä, että kaikkien ikärajojen tulisi olla sitovia, miehet puolestaan ovat naisia useammin sitä mieltä, että kaikkien ikärajojen tulisi olla suosituksia. Myös vähiten koulutetuissa vastaajissa on keskimääräistä enemmän niitä, joiden mielestä kaikkien ikärajojen tulisi olla suosituksia. Alle 35-vuotiaista vastaajista keskimääräistä suurempi osuus haluaisi kaikkien ikärajojen olevan sitovia.

3.9 Minkälaista lisätietoa median käytöstä kaivataan oman kasvatustyön tueksi

Vastaajille lueteltiin erilaisia aiheita, joista vanhemmat saattaisivat kaivata lisätietoa oman kasvatustyönsä tueksi. Vastaajia pyydettiin jokaisen aiheen kohdalla kertomaan, kaipaavatko he lisätietoa aiheesta. Vastausta pyydettiin asteikolla 5-1, jossa 5= minulla on riittävästi tietoa, 4= tarvitsen lisätietoa vähän, 3= tarvitsen lisätietoa jonkin verran, 2= tarvitsen lisätietoa paljon ja 1= asia ei kiinnosta minua. Aiheet lueteltiin vastaajille satunnaisessa järjestyksessä.

Eniten tietoa haluttiin palautteenantokanavista. Lisätietoa siitä, minne voi valittaa

ohjelmien, elokuvien ja pelien ikärajoista tarvitsi paljon 24 prosenttia, jonkin verran 26 prosenttia ja vähän 18 prosenttia. Viidesosalla oli riittävästi tietoa asiasta ja 11 prosenttia ei ollut kiinnostunut asiasta.

Lisätietoa siitä, minne antaa palautetta television, elokuvien tai pelien sisällöstä kaipasi paljon 23 prosenttia, jonkin verran 32 prosenttia ja vähän 18 prosenttia. Riittävästi tietoa oli 19 prosentilla ja kahdeksaa prosenttia vastaajista asia ei kiinnostanut.

Lapsen kehitystä tukevista mediasisällöistä kaipasi lisätietoa paljon 18 prosenttia, jonkin verran 33 prosenttia, ja vähän 22 prosenttia. Noin neljäsosalla oli riittävästi tietoa asiasta ja kolme prosenttia ei ollut kiinnostunut asiasta.

Lisätietoa median riskivaikutuksista tarvitsi paljon 14 prosenttia, jonkin verran 33 prosenttia ja vähän 20 prosenttia vastaajista. Kolmekymmentä prosenttia oli sitä mieltä, että heillä on jo tarpeeksi tietoa asiasta ja kolme prosenttia sanoi, ettei asia kiinnosta heitä.

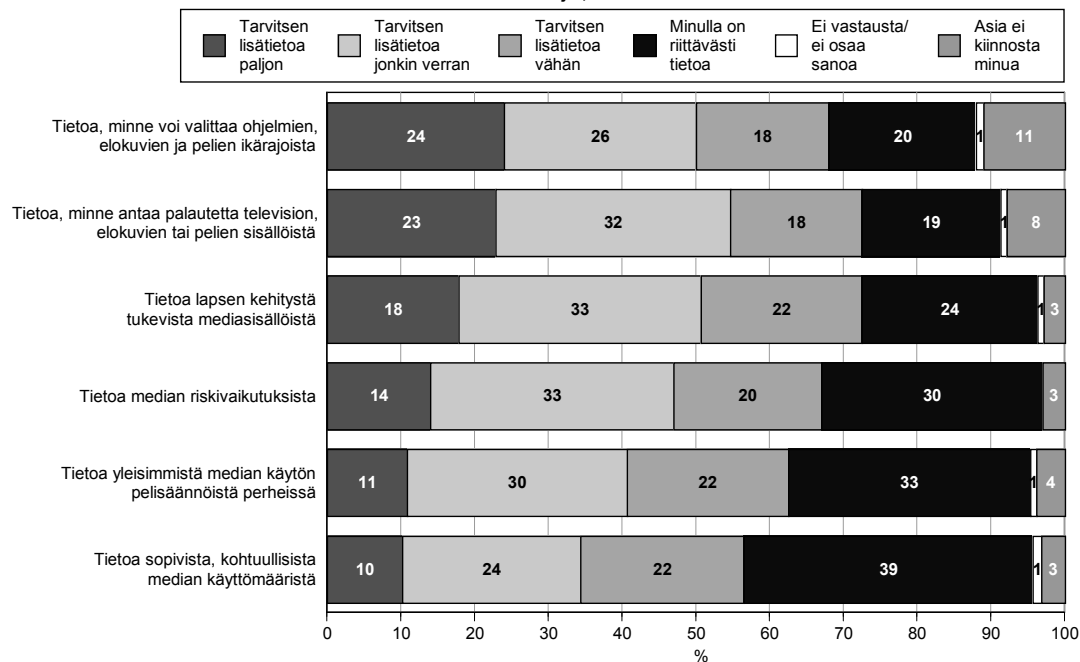
Yleisimmistä median käytön pelisäännöistä perheissä kaipasi lisätietoa paljon 11 prosenttia, jonkin verran 30 prosenttia ja vähän 22 prosenttia vastaajista. Kolmasosalla oli tarpeeksi tietoa aiheesta ja neljää prosenttia ei asia kiinnostanut.

Lisätietoa sopivista tai kohtuullisista median käyttömääristä kaipasi paljon 10 prosenttia, jonkin verran 24 prosenttia ja vähän 22 prosenttia vastaajista. Noin neljällä kymmenestä vastaajasta oli mielestään jo tarpeeksi tietoa asiasta ja kolme prosenttia asia ei kiinnostanut.

Naiset kaipaavat lisätietoa siitä, minne antaa palautetta sisällöstä ja siitä minne voi valittaa ikärajoista useammin kuin miehet. Yli 50-vuotiaat kaipaavat tietoa median riskivaikutuksista ja palautekanavista keskimääräistä useammin.

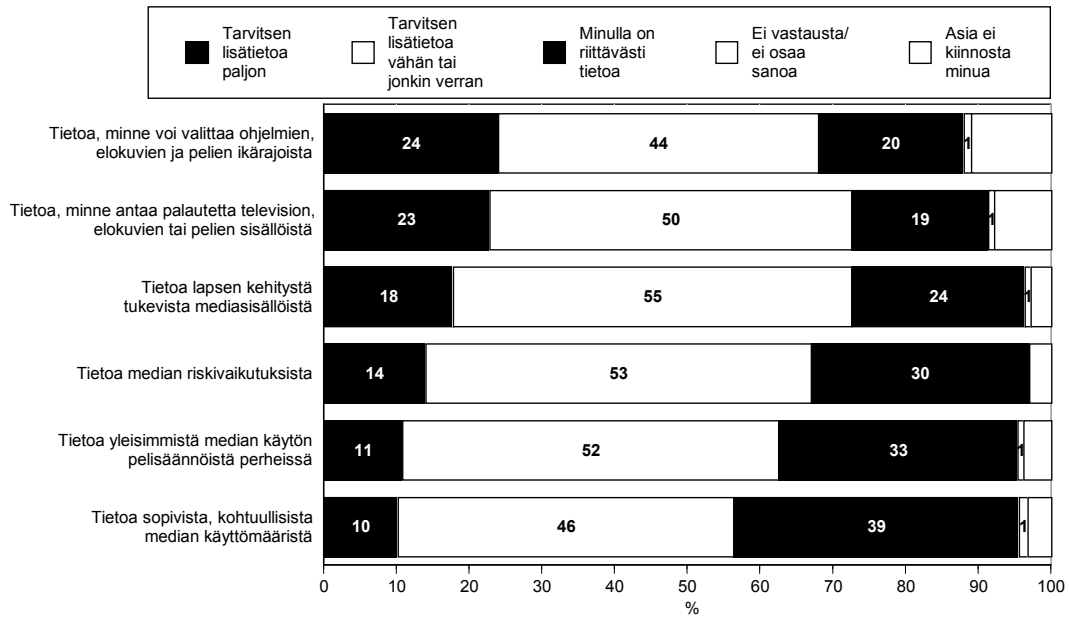
Minkälaista lisätietoa median käytöstä kaippaa oman kasvatustyön tueksi

Kaikki vastaajat, n=1003

Minkälaista lisätietoa median käytöstä kaipaa oman kasvatustyön tueksi

Kaikki vastaajat, n=1003

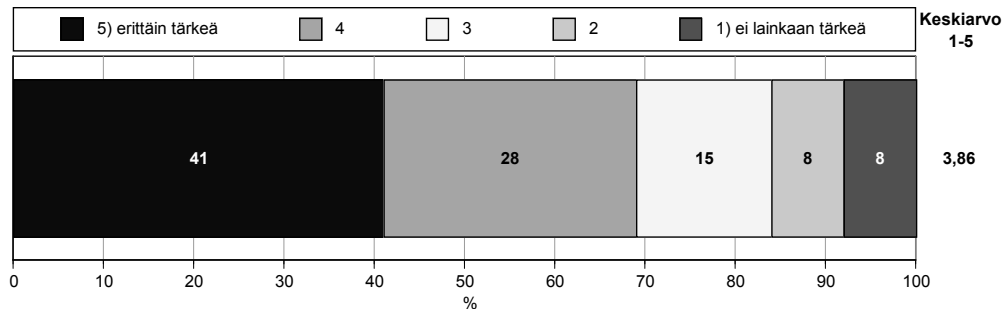
3.10 Merkintöjen tärkeys aikuiselle katsojalle

Lopuksi vastaajille kerrottiin, että merkintöjen avulla voidaan antaa tietoa esimerkiksi siitä, sisältyykö televisio-ohjelmaan tai tietokonepeliin väkivaltaa, seksiä ja karkeaa kielenkäyttöä, ja kysyttiin, kuinka tärkeänä vastaaja pitää tällaista tietoa, kun ajattelee itseään aikuisena katsojana. Vastausta pyydettiin jällen asteikolla 5-1, jossa ääripäät oli nimetty (5= erittäin tärkeä ... 1= ei lainkaan tärkeä).

Enemmistö pitää tietoa tärkeänä myös aikuisen katsojan kannalta. Vastaajista 41 prosenttia piti tietoa erittäin tärkeänä ja 28 prosenttia melko tärkeänä. Viisitoista prosenttia valitsi neutraalin kolmosen. Kahdeksan prosenttia ei pitänyt tietoa kovin tärkeänä, samoin kahdeksan prosenttia ei pitänyt tietoa lainkaan tärkeänä.

Miten tärkeänä pitää merkintöjä mediasisällöstä, kun ajattelee asiaa aikuisena katsojana

Kaikki vastaajat, n=1003

Liite 1. Kysymyslomake

Olen tutkimushaastattelija NN Taloustutkimuksesta, hyvää iltaa. Teemme tutkimusta Opetusministeriön toimeksiannosta 3–15-vuotiaiden lasten vanhempien keskuudessa. Tutkimus käsittelee tv-ohjelmien ja elokuvien ikärajamerkintöjä. Kyselyn vastauksia pyritään käyttämään hyödyksi, kun Suomessa tullaan kehittämään keinoja lasten suojelemiseksi. Kysymyksiin vastaamiseen menee aikaa noin 15 minuuttia. Olisiko Teillä aikaa osallistua tutkimukseen?

SUOSTUU -> ALOITA KYSELY

KIELTÄYTYY -> Sitten en vaivaa teitä pitempään. Hyvää illan jatkoa!

LUE TÄMÄ HAASTATELTAVALLE ENNEN KYSYMYSTEN ESITTÄMISTÄ:

Tämän kyselyn tarkoitus on selvittää, miten hyvin lasten vanhemmat tuntevat nykyiset elokuvia, tv-ohjelmia ja dvd:itä koskevat ikäraajat ja kartoittaa sitä miten näiden mahdollisen haitallisuuden luokittelua voitaisiin parantaa. Tämä tarkoittaa sellaisia asioita, kuten onko elokuva väkivaltainen, kauhua herättävä, sisältääkö se seksiä jne.

Sitten siirrymme varsinaisiin kysymyksiin.

NYKYISTEN JÄRJESTELMIEN TUNNETTUUS JA KÄYTTÖ

1. Suomessa elokuvateattereissa esitettävissä elokuvissa ja dvd-elokuvissa on kuusi erilaista ikärajaa. Voisitteko luetella nämä ikäraajat?(Avoin)

Jos ilmoittaa enemmän kuin 6, merkitse 6 ensin mainittua.

Jos ei ilmoita enempää, ohita enterillä. Ei tarvitse pumpata.

K3

K7

K11

K13

K15

K18

Muu, mikä? SPECIFY

2. Kun lapsenne haluaa nähdä elokuvan elokuvateatterissa tai dvd:ltä, noudatatteko ilmoitettuja ikärajoja? HAASTATTELIJA: VAIKKA EI OLISI TV:TÄ EIKÄ KÄY ELOKUVISSA, PYYDÄ ARVIOIMAAN MITEN TOIMISI, JOS TILANNE TULISI ETEEN

- 1) Aina
- 2) Joskus
- 3) En

3. Suomessa televisiossa esitettävät ohjelmat on jaettu ikärajojen mukaan neljään luokkaan. Voisitko luetella nämä ikärajat? (Avoin)

Jos ilmoittaa enemmän kuin 4, merkitse 4 ensin mainittua.
Jos ei ilmoita enempää, ohita enterillä

Esikoodaus

11

13

15

18

jokin muu, mikä

4. Lapsille haitallisia tv-ohjelmia voi lähettää vain tiettyjen kellonaikojen jälkeen. Näitä vedenjakaja-aikoja on neljä kappaletta. Voisitko luetella nämä kellonajat (Avoin) HAASTATTELIJA: NYT EI TARVITSE TIETÄÄ, MINKÄ IKÄISIÄ LAPSIA IKÄRAJAT KOSKEVAT, NYT KYSYTÄÄN VAIN KELLONAIKOJA

klo 17

klo 19

klo 21

klo 23

jokin muu, mikä

5. Kun lapsenne haluaa katsoa tv-ohjelman, noudatatteko näitä ilmoitettuja vedenjakaja-aikoja? HAASTATTELIJA: VAIKKA EI OLISI TV:TÄ, PYYDÄ ARVIOIMAAN MITEN TOIMISI, JOS TILANNE TULISI ETEEN

- 1) Aina
- 2) Joskus
- 3) En

6. Suomessa video- ja tietokonepeleissä on ikärajamerkinnät. Näitä ikärajamerkintöjä on viisi kappaletta. Voisitteko luetella nämä video- ja tietokonepelien ikärajamerkinnät?

Jos ilmoittaa enemmän kuin 5, merkitse 5 ensin mainittua.

Jos ei ilmoita enempää, ohita enterillä

3

7

12

16

18

muu,mikä?

7. Kun lapsenne haluaa pelata video- tai tietokonepeliä, noudatatteko ilmoitettuja ikärajoja? HAASTATTELIJA: VAIKKA EI OLISI TIETOKONETTA/VIDEOPELIKONSOLIA, PYYDÄ ARVIOIMAAN MITEN TOIMISI, JOS TILANNE TULISI ETEEN

- 1) Aina
- 2) Joskus
- 3) En

LUOKITTELU TILAUSOHJELMAPALVELUISSA

LUETAAN: Nykyisin elokuvia ja tv-ohjelmia voidaan katsoa myös internetin kautta. Näitä internetin palveluja kutsutaan tilausohjelmalveluiksi. Esimerkkeinä ovat Yle Areena tai MTV3:n ja Nelosen netti-tv.

(Hastattelijalle tiedoksi: Youtube ei ole tilausohjelmalvelu. Tilausohjelmalvelu on sama kuin video on demand (VOD))

8. Tunnetteko jonkin edellä mainituista palveluista?

- 1) Kyllä
- 2) En

Jos 1, seuraavat kysymykset esitetään. Muuten hypätään kysymykseen 13

9. (Kysytään, jos 8=1) Käyttävätkö lapsenne tilausohjelmalveluja?

- 1) Kyllä
- 2) Ei

10. (Kysytään, jos 8=1) Pidätkö tärkeänä, että tilausohjelmapalvelujen yhteydessä kerrotaan ohjelman mahdollisesta haitallisuudesta?

LUETTELE VASTAUSVAIHTOEHDOT

- 1) Kyllä
- 2) En
- 3) EOS

11. Pitäisikö mielestänne pystyä nykyistä paremmin varmistamaan, etteivät alaikäiset pysty katsomaan tilausohjelmapalveluina heille haitallisia ohjelmia?

LUETTELE VASTAUSVAIHTOEHDOT

- 1) Kyllä
- 2) En
- 3) En ole varma

12. (Kysytään, jos 8=1 tai 11=1) Miten mielestänne olisi paras tapa huomioida se, etteivät alaikäiset käyttäisi haitallisia tilausohjelmapalveluita? Pyydän teitä valitsemaan yhden vaihtoehdon seuraavista

LUETELLAAN 1-5 (Single)

- 1) Käyttämällä esto-ohjelmia kotikoneessa siten, että lapset eivät pääse tilausohjelmapalvelun sivulle
- 2) Palveluntarjoajan tulisi varmistaa lapsen ikä enne pääsyä palveluun.
- 3) Informoimalla ohjelman haitallisuudesta, esimerkiksi ikärajailla.
- 4) Jotenkin muuten, miten?
- 5) Ei mitenkään

ERI ELEMENTTIEN TÄRKEYS LUOKITTELUJÄRJESTELMÄSSÄ

13. Miten tärkeänä pidätte tietoja seuraavanlaisista sisällöistä kun arvioitte, onko jokin mediasisältö, kuten elokuva, televisio-ohjelma tai tietokonepeli sopiva lapsellenne? Pyydän teitä arviomaan kunkin luetteleman asian kohdalla tiedonsaannin tärkeyttä asteikolla 5-1, jossa 5= erittäin tärkeä ja 1= ei lainkaan tärkeä. (Luetellaan ensimmäinen vaihtoehto kokonaan ja loppuista vain isoilla kirjaimilla olevat). (Rotatoidaan)

- Miten tärkeänä pidätte tietoa siitä, onko elokuvassa, tv-ohjelmassa tai tietokonepelissä VÄKIVALTAA?
- Miten tärkeänä pidätte tietoa siitä, onko siinä JÄRKYYTTÄVIÄ KOHTAUKSIA; KUTEN VAKAVASTI SAIRAITA IHMISIÄ, NÄLÄNHÄTÄÄ, LEIKKAUKSIA TAI ELÄINTEN KÄRSIMYSTÄ?

- Miten tärkeänä pidätte tietoa siitä, onko siinä PELOTTAVIA KOHTAUKSIA, KUTEN KAUHUA, TAI KOHTAUKSIA, JOISSA ON PELOTTAVIA ÄÄNIÄ?
- Miten tärkeänä pidätte tietoa siitä, onko siinä ALASTOMUUTTA?
- Miten tärkeänä pidätte tietoa siitä, onko siinä SEKSIÄ?
- Miten tärkeänä pidätte tietoa siitä, onko siinä KIROILUA?
- Miten tärkeänä pidätte tietoa siitä, näytetäänkö VAARALLISTA KÄYTÖSTÄ, ESIMERKIKSI HENGENVAAARALLISIA TEMPPUJA?
- Miten tärkeänä pidätte tietoa siitä, näytetäänkö TUPAKOINTIA?
- Miten tärkeänä pidätte tietoa siitä, näytetäänkö ALKOHOLIN VÄÄRINKÄYTTÖÄ?
- Miten tärkeänä pidätte tietoa siitä, näytetäänkö HUUMEIDEN KÄYTTÖÄ?
- Miten tärkeänä pidätte tietoa siitä, onko siinä SYRJINTÄÄ tai RASISMIA?

14. Tuleeko teille mieleen tv-ohjelmia tai elokuvia, jotka ovat aiheuttaneet omalle lapsellenne ongelmia sisältönsä vuoksi?

- 1) Kyllä
- 2) Ei

15. (Jos 14=1) Mitä ohjelmia ne ovat ja minkälainen sisältö ongelman on aiheuttanut? (avoin)

LUOKITTELUN TÄRKEYS ERITYYPPISISSÄ TELEVISIO-OHJELMISSA

16. Seuraavaksi kysyn tiedon saannista erilaisten televisio-ohjelmatyyppien mahdollisesta haitallisuudesta.

Pyydän teitä arviomaan kunkin luettelemani ohjelmatyyppin kohdalla, onko tieto televisio-ohjelman mahdollisesti haitallisesta sisällöstä teille tärkeää asteikolla 5-1, jossa 5= erittäin tärkeää ja 1= ei lainkaan tärkeää. (Rotatoidaan)

Miten tärkeänä pidätte tietoa haitallisuudesta, kun ajatellaan seuraavia ohjelmatyyppejä...

- 1) Lapsille suunnatut piirretyt (esimerkit kysyttäessä: Muumit, Tehotytöt, Teini-ikäiset mutanttiniinja kilpikonnat)
- 2) Lapsille suunnatut ohjelmat (muut kuin piirrosfilmit)
- 3) Piirrosfilmit, joita ei ole suunnattu lapsille (esimerkit kysyttäessä: South Park, Pasila, Simpsonit)
- 4) Tosi-tv-ohjelmat (esimerkit kysyttäessä: Selviytyjät, Amazing Race, Big Brother)
- 5) Sairaalarjarjat (esimerkit kysyttäessä: Teho-osasto, Elämä käsissä)

- 6) Saippuasarjat (esimerkit kysyttäessä: Salatut elämät, Kauniit ja rohkeat)
- 7) Poliisisarjat
- 8) Komediasarjat
- 9) Kokoillan elokuvat

ERILAISET LUOKITTELUKAVAT

On olemassa useita tapoja kertoa elokuvien, televisio-ohjelmien ja tietokonepelien sisällöstä. Niille voidaan antaa ikäraja, joka perustuu mahdolliseen haitallisuuteen. Ikärajojen lisäksi voidaan kertoa syy siihen miksi tietty ikäraja on asetettu. Tällainen kuvasymboli kertoo esimerkiksi, onko tuotteessa väkivaltaa, kauhua, seksiä jne.

(Haastattelijalle tiedoksi: Kuvasymboli on samantyyppinen merkki, kuin esimerkiksi apteekista ostettavassa myrkyllistä ainetta sisältävän purkin kyljessä oleva pääkallomerkki. Dvd:issä kuvasymboli voi olla nyrkki tai puhekupla, jossa on kiroilua symboloivat merkit)

18. Jos voisitte valita, millaisen luokittelujärjestelmän valitsisitte elokuville, dvd:ille ja tv-ohjelmille? Pyydän Teitä valitsemaan luettelemistani neljästä vaihtoehdosta yhden:

- 1: ikärajoihin perustuvan järjestelmän
- 2: kuvasymboleihin perustuva järjestelmän
- 3: järjestelmän, jossa olisivat sekä ikäraajat että kuvasymbolit
- 4: ei minkäänlaista luokittelua
- (5: ei tiedä, ei vastausta)

LUOKITTELUSTA KERTOMINEN: TELEVISIO-OHJELMAT, TILAUSOHJELMAPALVELUT, DVD:T

LUETAAN: Seuraavaksi kysymme miten mielestänne ikärajoista voitaisiin parhaiten informoida erilaisissa viestimissä.

19. Televisio-ohjelmille annetaan ikärajamerkintä, joka kertoo ohjelman haitallisuudesta tietynikäisille lapsille. Haluaisitteko saada tiedon tällaisesta merkinnästä... LUETELLAAN

19.1) Kuulutuksesta ennen ohjelman alkua

- 1) Kyllä
- 2) Ei
- 3) EOS

19.2) Entä haluaisitteko tiedon kuvaruudussa näkyvästä ikärajasymbolista...

- JOKO niin, että kuvaruudun kulmaan ilmestyy symboli ennen ohjelman alkua, mutta se ei näy koko ohjelman ajan TAI
- niin, että ikärajasymboli on koko ohjelman ajan kuvaruudun kulmassa

19.3) Entä haluaisitteko tiedon vielä jollain muulla tavalla? AVOIN SPECIFY

LUE MÄÄRITELMÄ TARVITTAESSA:

TILAUSOHJELMAPALVELUN MÄÄRITELMÄ:

Nykyisin elokuvia ja tv-ohjelmia voidaan katsoa myös internetin kautta. Näitä internetin palveluja kutsutaan tilausohjelmalveluiksi. Esimerkkeinä ovat Yle Areena tai MTV3:n ja Nelosen netti-tv.

KOROSTA, ETTÄ KYSEESSÄ ON TILAUSOHJELMAPALVELU JA EDELLISESSÄ TELEVISIO-OHJELMAT

20. Kysytään vain, jos kysymys 10=1. Kysyimme edellisessä kysymyksessä TV-ohjelmien ikärajoista, nyt kysymme muutaman kysymyksen tilausohjelmalveluista. Tilausohjelmalveluissa ikäraja ilmoitetaan ennen ohjelman katsomista. Onko se teidän mielestänne riittävä informaatio ohjelman mahdollisesta haitallisuudesta?

(LUETELLAAN VASTAUSVAIHTOEHDOT)

- 1) Kyllä
- 2) Ei
- 3) EOS

21. Jos 20=2 kysytään 21. Pitäisikö haitallisuudesta informoida...

LUETTELE VASTAUSVAIHTOEHDOT

21.1) Ohjelmaluettelon tiedoissa

- 1) Kyllä
- 2) Ei
- 3) EOS

21.2 Entä pitäisikö kuvaruudussa olevalla ikärajamerkinnällä (TOINEN VALITAAN)

- JOKO niin, että kuvaruudun kulmaan ilmestyy merkintä ennen ohjelman alkua TAI
- niin, että ikärajamerkintä on koko ohjelman ajan kuvaruudun kulmassa

21.3) Entä haluaisitteko informaation vielä jotenkin muuten, miten (SPECIFY)

22. Nyt kysymme dvd-elokuvien ikärajamerkinnöistä. Oletteko huomannut ikärajamerkintöjä DVD-elokuvien pakkauksissa?

(LUETTELE)

- 1) Kyllä
- 2) Ei
- 3) EOS

23. DVD-elokuvien pakkauksissa ikärajamerkintä on takakannen alaosassa. Onko takakannessa sijaitseva merkintä mielestänne riittävä informaatio haitallisuudesta?

LUETTELE VASTAUSVAIHTOEHDOT

- 1) Kyllä
- 2) Ei
- 3) EOS

23.1. JOS 23=2: Mikä seuraavista vaihtoehdoista tarjoaisi mielestänne riittävän informaation? (voi valita usean vaihtoehdon)

- 1) Haitallisuuteen liittyvän informaation tulisi olla sijoitettuna DVD-pakkauksen etukanteen takakannen sijasta
- 2) Haitallisuuteen liittyvän informaation tulisi olla sijoitettuna kannen lisäksi DVD-levyyn
- 3) Jotenkin muuten, miten...? (SPECIFY)

IKÄRAJAT - EHDOTTOMIA VAI SUOSITUKSIA

LUE: Elokuviin, niin elokuvateattereissa esitettävien ja DVD-elokuvien, ikärajat ovat sitovia eli niitä on pakko noudattaa rangaistuksen uhalla. Tv-ohjelmien ja pelien ikärajat puolestaan ovat suosituksia.

24. Mitä seuraavista vaihtoehdoista kannatatte? Valitkaa yksi vaihtoehto

- 1) kaikkien ikärajojen tulisi olla suosituksia
- 2) kaikkien ikärajojen tulisi olla ehdottomia
- 3) nykyinen järjestelmä on riittävä
- 4) en osaa sanoa

TIEDON TARPEET JA MAHDOLLISUUS VALITUSTEN TEKEMISEEN

25. Millaista lisätietoa median käytöstä kaipaatte oman kasvatustyönne tueksi? Luettelen seuraavaksi joitakin aihealueita, joista vanhemmat saattaisivat tarvita tietoa kasvatustyönsä tueksi. Pyydän teitä valitsemaan jokaisen asian kohdalla yhden seuraavista vaihtoehdoista:

5. minulla on riittävästi tietoa asiasta
4. tarvitsen lisätietoa vähän
3. tarvitsen lisätietoa jonkin verran
2. tarvitsen lisätietoa paljon
1. asia ei kiinnosta minua

Ensimmäinen aihe on... (Rotatoi)

- 1) Tietoa sopivista, kohtuullisista median käyttömääristä
- 2) Tietoa lapsen kehitystä tukevista mediasisällöistä
- 3) Tietoa median riskivaikutuksista
- 4) Tietoa, minne antaa palautetta television, elokuvien tai pelien sisällöistä
- 5) Tietoa, minne voi valittaa ohjelmien, elokuvien ja pelien ikärajoista
- 6) Tietoa yleisimmistä median käytön pelisäännöistä perheissä

LUOKITTELUN TÄRKEYS AIKUISILLE

26. Merkintöjen avulla voidaan antaa tietoa esimerkiksi siitä, sisältyykö elokuvaan, televisio-ohjelmaan tai tietokonepeliin väkivaltaa, seksiä tai karkeaa kielenkäyttöä. Kun ajattelette itseänne aikuisena katsojana, kuinka tärkeänä pidätte tällaista tietoa? Pyydän Teitä jälleen vastaamaan asteikolla 5-1, jossa 5= erittäin tärkeä ja 1= ei lainkaan tärkeä

TAUSTAKYSYMYKSET

Lopuksi kysyn vielä muutaman taustatietokysymyksen tulosten tilastollista luokittelua varten

1. Merkitse vastaajan sukupuoli

- 1) Mies
- 2) Nainen

2. Mikä on ikänne?

_____ vuotta

3. Mikä on koulutustasonne?

LUETTELE TARVITTAESSA, YLIN SUORITETTU TUTKINTO

- 1) Perus-/keski-/kansa-/kansalaiskoulu
- 2) Ammatti-/tekninen-/kauppakoulu
- 3) Ylioppilas/lukio
- 4) Opistotaso
- 5) Ammattikorkeakoulu
- 6) Yliopisto/korkeakoulu
- 7) Ei halua vastata

4. Kuinka monta 3-15-vuotiasta lasta talouteenne kuuluu?

_____

5. Minkä ikäisiä nämä lapset ovat?

_____

6. Entä mitä sukupuolta lapset ovat?

-poika /-ia

-tyttö /-ja

7. Kuinka monta yli 18-vuotiasta henkilöä talouteenne kuuluu? (ESIKOODIT)

- 1) 1
- 2) 2
- 3) 3
- 4) 4
- 5) 5 tai enemmän

8. Mitä seuraavista elektronisista laitteista taloudessanne on...? LUETTELE

1) televisio

1) Kyllä

2) Ei

2) videot

1) Kyllä

2) Ei

3) kaapeli-/satelliitti-tv

1) Kyllä

2) Ei

4) DVD-laite (myös soitin tai asema tietokoneessa tai pelikoneessa)

- 1) Kyllä
- 2) Ei

5) digi-tv/digiboxi/digisovitin

- 1) Kyllä
- 2) Ei

6) tietokone

- 1) Kyllä
- 2) Ei

7) Pelikonsoli, kuten Playstation, XBOX tai vastaava

- 1) Kyllä
- 2) Ei

Tässä olivat kaikki kysymyksemme. Kiitos vastauksistanne ja hyvää illan jatkoa!

OPETUSMINISTERIÖ

Undervisningsministeriet

MINISTRY OF EDUCATION

Ministère de l'Éducation

200
1809–2009

ISBN 978-952-485-767-3 (PDF)

ISSN 1797-951X (PDF)